

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Mezigenerační vnímání sexuální odlišnosti ve Vrchlabí
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor práce: Iva Havlíčková

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika

Vedoucí práce: PhDr. Vlastimila Urbanová

Datum odevzdání práce: 16. 8. 2013

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá mezigeneračním vnímáním homosexuality lidí ve Vrchlabí a v jeho nejbližším okolí. Práce se zaměřuje na tři základní věkové kategorie: mladí dospělí (18-30), střední dospělost (31-64) a senioři (65+).

Teoretická část je rozdělena do pěti hlavních okruhů. Úvod je věnován definici homosexuality a dalších pojmů, které s homosexualitou úzce souvisejí. Další část se zabývá procesem „coming out“ a objasňuje, o jaký proces se jedná, a blíže specifikuje jeho jednotlivé části. Další kapitola poskytuje stručný náhled do historie homosexuality a na její proměny v čase od dob starověku a přes středověké stíhání až do počátku 90. let, kdy došlo k dekriminálníci homosexuality a začalo osvětové hnutí za tuto menšinu. Kapitola č. 4 stručně pomáhá pochopit, jak je homosexualita vnímána v biblickém kontextu, jaké jsou teologické postoje k homosexuální menšině, a v neposlední řadě, jak se k minoritě staví církev. Poslední okruh je zaměřen na homosexualitu v rámci legislativy v České republice. Nabízí náhled do procesu dekriminálníce, náhled na otázku diskriminace, registrovaného partnerství a možnosti adopce dětí homosexuálními páry.

V empirické části jsou zhodnocovány výsledky výzkumu, kde byla hodnocena informovanost a míra tolerance k homosexuální menšině ve Vrchlabí. Kvantitativní výzkum byl proveden formou dotazování. Anonymní dotazník byl rozdělán mezi 150 respondentů s návratností 84,6 % (127). Osloveni byli lidé v prostorách restauračního zařízení Partyzán, výrobního závodu ARGO-HYTOS (oblast výroby, obchodu i služeb), Gymnázia Vrchlabí a Domova pro seniory ve Vrchlabí. Tímto výběrem byla snaha zajistit pokud možno co nejširší okruh respondentů z několika hledisek (identifikace).

Identifikační otázky respondenty rozdělily do tří věkových kategorií, které mapují generační rozdíly ve vnímání a následném přijetí homosexuality jako možné sexuální orientace. Dále byli respondenti rozděleni dle pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání, náboženského vyznání a jejich vlastní sexuální orientace. Tato kritéria dopomohla zmapovat názory respondentů z více různých úhlů pohledů.

Dotazy směřované na problematiku zadaného tématu rozkrývaly toleranci a informovanost respondentů o homosexualitě. Zjišťovaly nejčastější zdroj informací o homosexuální menšině, názor na zákon o registrovaném partnerství a případnou možnost adopce stejnopohlavními páry a v několika otázkách mapovaly, jak by se respondenti stavěli k přítomnosti homosexuality v jejich bezprostředním okolí.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak homosexualitu vnímá mladší generace oproti generaci starší a seniorům ve městě Vrchlabí. Dílčím cílem bylo zkoumání, do jaké míry je společnost informovaná, kde informace získala a jak je nakloněna k dalším otázkám, které kolem homosexuality vyvstávají. Otázka informovanosti poukázala na silný vliv médií, nicméně prostředí školy se co se tématu homosexuality týče, ukázalo být značně nepodnětným. Právě školní prostředí a pedagogové jsou pro žáky a studenty mnohdy jedním ze základních formujících faktorů pro budoucí život a oblast sexuální výchovy je značně podceňována. Tento problém nezpůsobuje pouze nevědomost, ale může vytvořit ideální podmínky pro vznik šikany a dalších patologických jevů. Dle provedeného výzkumu je homosexualita podle očekávání přijatelnější pro mladší ročníky. Pro seniory jde o donedávna silně tabuizované téma a tato generace nemá ráda věci nové a odlišující se od jimi zažitých norem. Se snižujícím se věkem tolerance a informovanost značně stoupá. Je jednoznačně vidět, že mladší ročníky se lépe přizpůsobují a rádi získávají nové poznatky o společenských problémech. Přece jen si společnost, v které žijeme, utváříme my sami, a ustrnutí v čase nás nikam nedovede.

Jako národ patříme ve vnímání homosexuální menšiny k nejvíce liberálním na světě. Je nutno podotknout, že na krátké trvání osvěty v dané oblasti, tj. od roku 1989, je tato skutečnost velmi pozitivní. Žijeme ve společnosti, kde není místo na předsudky a je nezbytné se přizpůsobovat době a věcem, které tato doba přináší. Homosexualita již není trestným činem a je vyřazena ze seznamu nemocí a duševních poruch, není už důvod na ni pohlížet jako na něco negativního.

V souvislosti s cíli práce stanovená hypotéza H1, které předpokládala, že vyšší toleranci vůči homosexuálům má mladší generace oproti seniorům, se potvrdila. Respondenti mladších ročníků vykazují vyšší míru tolerance než senioři. Hypotéza H2,

která přepokládala, že senioři nadále vnímají homosexualitu jako nemoc (úchylku) se potvrdila pouze částečně. Z výzkumu vyplývá, že homosexualitu jako duševní poruchu sice vnímá nejvíce lidí v seniorském věku, nicméně mluvíme o pouhých 16 %. Vzhledem k tomuto výsledku nemůžeme s jistotou potvrdit hypotézu č. 2.

Tato bakalářská práce může sloužit pro poskytnutí informací a k ucelení náhledu na problematiku homosexuality v České republice. Nahlédnutím do praktické části bakalářské práce získá čtenář přehled o tom, kde společnost získává informace o daném tématu. Dozví se, jaké jsou mezigenerační pohledy na tuto problematiku a jak je nezbytně nutné lidem poskytovat informace. Práce může být použita i ke studijním účelům či jako podklad pro další zpracování.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the inter-age perception of homosexuality in Vrchlabi and its nearest neighbourhood. The thesis focuses on three main age categories: young adults (18-30), middle age (31-64) and seniors (65+).

The theoretical part is divided into five main chapters. In the opening chapter the concept of homosexuality and other related terms is defined. The next part deals with the “coming out”, clarifies its process and specifies its particular phases. The following chapter offers a short view of the history of homosexuality and its transformations during the time since the middle age, across the medieval prosecution, till the 1990's – time of decriminalisation of homosexuality and the beginnings of public enlightenment for the homosexual minority. The chapter Nr. 4 helps to understand homosexuality in a biblical context and deals with theological stance towards homosexual minority and last but not least with the stance of the Church. The last part concentrates on homosexuality within the purview of the legislation of the Czech Republic and offers a short look at the process of decriminalisation, question of discrimination, civil partnership and the possibility of adopting children by homosexual couples.

In the empiric part are evaluated the results of the survey, that investigated the level of awareness of homosexuals and the level of tolerance towards the homosexual minority. The method of the quantitative research was the questioning. The anonymous questionnaire was distributed to 150 respondents, returned were 84,6 % (127). The respondents were selected and questioned in local restaurant, manufacture, grammar school and retirement home. The reason for this selection was trying to find the widest possible spectrum of respondents from many points of view (identification).

The identification questions sorted the respondents out into three age categories that are mapping the generation gap in perception and acceptance of homosexuality as a possible sexual orientation. The respondents were further sorted out according to their age, achieved level of education, religion and their sexual orientation. These criterions helped to examine the opinions of the respondents from many different points of view.

The inquiries orientated to the issues of the topic revealed the level of tolerance and awareness of homosexuality. The questions investigated the source of information about the homosexual minority, the attitude to the registered partnership law and to the possibility of adopting children by homosexual couples. Questioned was also the stance of the respondents towards homosexuals in their surroundings.

The aim of this thesis was to find out, how the younger generation perceives homosexuality compared to the perception of the older generations and seniors in Vrchlábí. The partial aim was to investigate, how well is the society informed about this problem, where the people get their information about this topic and whether they are well or ill-disposed to the other emerging questions about homosexuality. The issue of knowledge showed a strong influence of the media. However the school environment can be defined as not stimulating in the question of dealing with homosexuality. The educational environment and teachers are often one of the main factors that influent the personality and the future life of the students and the sexual education is being highly underestimated. This problem does not cause just ignorance, but it can also create ideal conditions for bully and other pathological phenomena.

According to the results of the survey is homosexuality as expected more acceptable for younger people. Homosexuality was for the seniors until recently a taboo topic and this generation is less tolerant to new things and news that differ from their deep-rooted standards. The lower the age is the higher is the level of tolerance and knowledge. It is unequivocally to see, that younger people are able to adjust themselves better to new facts and that they like to gain new piece of knowledge of actual social problems. After all, we create the society we are living in and a stagnation won't bring us anywhere.

As a nation we belong to the most liberal countries when it comes to the perception of homosexual minority. It should be noted that according to the short time of the enlightenment, since 1989, is this fact very positive. We are living in a society, where there is no place for prejudice and it is necessary to adapt to a new era and things that come with it. Homosexuality is no longer considered as a criminal act and it was

deleted from the list of mental illnesses and disorders, so there is no reason to consider it something negative.

In connection with the aim of this thesis was proved the veracity of the hypothesis H1 which assumed that the younger generation is more tolerant to homosexuality than the older generation and seniors. Younger respondents have shown higher level of tolerance than seniors. The hypothesis H2 which presumed that seniors perceive homosexuality as a disease or deviation was confirmed just partially. The study states that homosexuality is mostly considered as a mental disorder by seniors, yet it is only 16 % of the questioned seniors. Because of this fact the hypothesis H2 cannot be with certainty confirmed.

This bachelor thesis can serve as a source of information for a complete view of homosexuality in the Czech Republic. In the practical part the reader gains an overview where the respondents get their information about homosexuality. He learns about the inter-age perception of the issue and how important it is to provide information to people. The thesis can also be used for the purpose of the study or a base for further researches.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16. srpna 2013

.....

Iva Havlíčková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto chci poděkovat vedoucí práce PhDr. Vlastimile Urbanové za pomoc při vypracování mé bakalářské práce. Ráda bych poděkovala přátelům, kteří mi pomohli s distribucí dotazníků. Mé poděkování patří Ing. Danu Misařovi za jeho podporu. Důležité poděkování patří i pracovnímu kolektivu a mému vedoucímu a příteli Zdenku Šedovi. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu nejen při psaní této práce, ale za podporu při celém studiu.

OBSAH

Úvod.....	12
1 Současný stav	14
1.1 Definice homosexuality	14
1.1.1 Homosexualita	14
2.1.1 Homosexuální chování	15
3.1.1 Sexuální identifikace	15
4.1.1 Sexuální prožívání	15
1.2 Coming out	16
1.3 Historie homosexuality	17
5.1.1 Prehistorické období	18
6.1.1 Postoje starověkých kultur k homosexualitě	18
7.1.1 Středověk	19
8.1.1 Novověk	19
9.1.1 Moderní soudobá společnost	20
1.4 Homosexualita a křesťanství.....	26
10.1.1 Homosexualita v kontextu Bible	26
11.1.1 Teologické postoje k homosexualitě	27
12.1.1 Homosexualita a církev	29
1.5 Homosexualita a legislativa ČR.....	30
13.1.1 Proces dekriminizace.....	30
14.1.1 Otázka diskriminace	30
15.1.1 Registrované partnerství.....	31
16.1.1 Rodičovství a homosexualita.....	32

2	Cíl práce a hypotézy	34
2.1	Cíl.....	34
2.2	Hypotézy.....	34
3	Metodika	35
3.1	Charakteristika souboru	35
4	Výsledky	39
5	Diskuze.....	58
6	Závěr	66
7	Seznam použitých zdrojů	70
8	Klíčová slova.....	75
9	Přílohy	76

Úvod

Homosexualita a společnost. Téma, které naši společnost provází od nepaměti. Dočkali jsme se extrémně zamítavých postojů, těžké diskriminace, opovržení, a přes to všechno nastala doba, kdy homosexuálové se mohou veřejně přihlásit ke své orientaci, uzavřít registrované partnerství, a dokonce je snahou otevřít dveře možnosti adopce dítěte těmto stejnopohlavním párům. Homosexualita se stala velkým tématem vědců mnoha oborů a byla zkoumaná z hlediska biologického, evolučního, genetiky, psychologie, historie, práva či sociologie. Věda se pokoušela najít tzv. gen homosexuality a tím vysvětlit její původ, medicína chtěla homosexualitu vyléčit pomocí chirurgie, psychoterapie a mnoha jiných metod a mnohdy až nebezpečných experimentů. Psychologové pátrali po vlivu výchovy, okolí aj. Oblast práva dokázala homosexualitu zbavit trestnosti, uvolnit od diskriminace, umožnit se registrovat a tím se co nejvíce zrovnoprávnit s heterosexuálními páry. Sociologové provádějí výzkumy, které nám ukazují, jak společnost pokročila ve vnímání homosexuality, v jejích postojích a toleranci. Všechny tyto obory ve spojení s medializací napomáhají tomu, aby si konzumní člověk mohl utvářet názor na tuto menšinu.

Téma homosexuality a její osvětu vnímám jako hodně důležité. Jde o lidi, kteří jsou součástí naší společnosti, a přijetí dané minority by mělo být přirozenou součástí našich životů. Do roku 1989 byla homosexualita v naší zemi velkým tabu. Lidé nebyli informováni, a když už padla zmínka, tak měla zásadně hanlivý podtext. Přelom do dalšího desetiletí byl zásadním krokem ve vnímání a toleranci lidí. Právě osvěta má tu sílu lidem otevřít oči a neulpívat na stereotypech a přežitcích. Ze všech stran slyšíme, že žijeme v demokratické společnosti, kde si každý může dělat to, co chce, jenže přirozená potřeba lidí je být akceptován většinovou společností. V případě opaku jsou lidé nuceni potlačovat, co je jim přirozené.

V teoretické části rozebírám podstatu homosexuality a definuji termíny s ní úzce spojené. Dále nahlížím do jejích proměn v čase, od dávné historie až po současnost, a na její vnímání v rámci několika posledních desítek let. Velmi stručně popisují homosexualitu z pohledu křesťanství, na možnou interpretaci Bible a postoje církve

k homosexuální menšině. Poslední kapitola teoretické části je věnována procesu dekriminace, diskriminaci, registrovanému partnerství a možné adopci stejnopohlavními páry.

Praktická část metodou kvantitativního výzkumu pomocí anonymních dotazníků, které byly předloženy občanům města Vrchlabí ve věku 18. let až po věk seniorský, bude mapovat, jak je společnost celkově i v rámci mezigeneračního rozdělení tolerantní vůči homosexuální menšině. Lze předpokládat, že mladá generace bude tolerantnější než senioři. Velkou roli hraje informovanost lidí, zejména vliv médií, který je z větší části dostupný generaci mladých lidí a lidem středního věku. Senioři jsou méně ochotní otevírat se novým poznatkům a raději setrvávají v tom, co dobře znají.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 DEFINICE HOMOSEXUALITY

1.1.1 HOMOSEXUALITA

Výraz homosexualita (z řeckého „homos“ – stejný a latinského sexus - pohlaví) byl poprvé použit roku 1869 maďarským psychiatrem Karolyem Benkertem pro lásku muže, či ženy k osobě stejného pohlaví, kde měl na mysli jak citový vztah, tak i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, být jím vzrušen se záměrem mít s ním pohlavní styk.(1)

Dnes se setkáváme s mnoha definicemi homosexuality, která v průběhu let prodělala značné změny. Od doby, kdy byla považována za nemoc, až po současnost, kdy je společnost tolerantnější mnohem více vůči této menšině. Z mnoha takových definic uvedu ty, které svým obsahem, dle mého názoru, vystihují jev homosexuality nejlépe.

„Sexuální orientace jedince, pohlavní náklonnost k osobám stejného pohlaví; častější u mužů. Příčinu nelze jednoznačně určit, pravděpodobně jde o vrozený sklon. Homosexuál buď preferuje roli ženskou, nebo mužskou; liší se způsob styku a výběr partnera. Homosexualitu nutno odlišovat od homosexuální prostituce, k níž se uchylují heterosexuálové za úplatu, a od homosexuálního chování.“(2)

Poslední dvě pojetí jsou si dosti podobná, jejich odlišnost je v datu, kdy byly napsány, a že první z nich je brána z lékařského pohledu v době, kdy homosexualita byla považována za nemoc. Pojetí druhé je bráno ze sociálnějšího úhlu pohledu.(3)

„Je nutno podotknout, že dnes již homosexualitu nepovažujeme za nemoc ani poruchu, je pouze jedním z projevů lidské sexuality. Zdravotní poruchou je považována pouze egodystonní sexuální orientace, kdy nositel není smířen s vlastním sexuálním zaměřením a tato nevyrovnanost mu způsobuje psychické problémy.“(4)

Důležité je naučit se chápat rozdíl mezi sexuální orientací, sexuálním chováním, sexuální identifikací a sexuálním prožíváním.

2.1.1 HOMOSEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Homosexuální chování je vnějším projevem lidské sexuality, kdy se za určitých okolností mohou heterosexuálně orientovaní jedinci chovat homosexuálně a naopak. (Janošová, 2000) Z toho vyplývá, že o homosexuálním chování mluvíme v případě, kdy má daný jedinec homosexuální styky a naopak heterosexuálním chováním míníme, pokud u jedince dochází ke stykům heterosexuálním. (5)

Mnohdy se setkáváme v životě s případy, kdy sexuální chování jedince je v rozporu s jeho orientací, jde o případy, kdy heterosexuálně založené osoby s určitými dispozicemi k homosexualitě se mohou za jistých podmínek chovat homosexuálně. Tyto situace nastávají při pobytech ve vězení, v armádě, na internátech apod. Mluvíme o situacích, kdy je těmto osobám znemožněn styk s osobou pohlaví opačného.

Existují muži, kteří preferují homosexuální styk ze strachu, že by ve styku se ženou selhali. V těchto případech se může jednat o předešlou negativní zkušenost. Avšak vedle převládajícího heterosexuálního zaměření zde musí být alespoň částečná homosexuální dispozice.

Dokonce dochází i k uzavírání sňatků mezi homosexuálně orientovanými jedinci, a to z důvodu vnějšího splynutí s většinovou společností. (3)

3.1.1 SEXUÁLNÍ IDENTIFIKACE

Sexuální identifikace určuje, za koho se dotyčný považuje. (3) je vyjádřením pro vlastní cítění a sebehodnocení. Každý člověk se cítí buď mužem, nebo ženou a stejně tak se může cítit homosexuálem či heterosexuálem. (4) Sexuální identifikace nám chce ukázat, se kterou rolí se člověk ve společnosti ztotožňuje. (6)

4.1.1 SEXUÁLNÍ PROŽÍVÁNÍ

Sexuální prožívání patří k nejpřesnějším ukazatelům pro určení sexuální orientace. Náplní sexuálního prožívání jsou sexuální sny, fantazie, představy i tužby. (3)

1.2 COMING OUT

(z angl. - vyjít ven, vyjít napovrch)

Tento proces zvaný „coming out“ není příznačný pouze pro homosexuální menšinu, ale i pro celkovou populaci. Jde o období, kdy jedinec začíná vnímat svoji individualitu a zároveň svoji sexualitu.

Proces uvědomování si svého já začíná v období puberty, v období adolescence a kolikrát i mnohem později v průběhu dospělosti. Lidé mají často zažitě připravené vzorce chování, které přijmou za vlastní, ale až časem si položí otázku, zda jejich život odpovídá jejich pocitům. (3)

Jsou lidé, kteří si svoji náklonnost ke stejnému pohlaví mohou uvědomit již v dětství, bývá to platonická láska k učiteli/učitelce, kamarádovi/kamarádce apod. Tento fakt ale může být zavádějící a jde pouze o vzor, který dítěti silně imponuje. (4)

Coming out rozdělujeme do pěti fází, kdy se tyto fáze u každého jedince různě prolínají:

- a. Precoming out – jedinec ví, že je něco jinak, ale přesně neví co
- b. Vlastní coming out – dojde k pojmenování odlišnosti. Zprvu je odmítána, ale nakonec přijata jako fakt
- c. Fáze explorace – jedinec navazuje první vztahy a experimentuje
- d. Fáze partnerství – vznikají dlouhodobější sexuální a partnerské vztahy
- e. Fáze integrace – upevnění role jedince ve společnosti (3)

Častým pocitem po přijetí vlastní sexuální orientace se dostavuje pocit, že jediný homosexuál na světě jsem právě já. Téma homosexuality je opředeno nesčetným množstvím mýtů a předsudků a to je důvod, proč dochází k odmítání se ztotožnit se skutečností. Většina homosexuálů se ve svém zjevu i chování neodlišuje od ostatních. Tudíž je potřeba se mezi ně vydat, začít je poznávat. Poznávat je i jejich homoerotickou kulturu. (4)

Průběh coming outu bývá velice těžký a je velkou psychickou zátěží pro jedince. Jde o proces, který se často neobejde bez lékařské a odborné pomoci. Velké procento homosexuálně orientované populace uvolňuje své napětí požíváním alkoholu a drog, v horších případech končí sebevražděným jednáním. Pravdou je, že lidé s takto obtížným coming outem bývají často velmi inteligentní a osobnostně kvalitní, a právě to je důvod, proč svůj problém berou příliš vážně. (4)

Další zlomový okamžik v tomto procesu může sehrát svěřením se druhé osobě. Je to počín, při kterém by měl být jedinec opatrný, protože negativní reakce může jedince vrátit ve vývoji o pěkný kus zpět. Zejména sdělení rodičům bývá nejobávanějším krokem. Důležité je, aby rodiče tento fakt přijali jako skutečnost, kterou nikdo nezavinil. Problematické bývá i následné mlčení o problému, tato forma ignorace dítěti nepomůže a do budoucna značně ochladí jejich vztah. (4)

1.3 HISTORIE HOMOSEXUALITY

Náklonnost ke stejnému pohlaví provází naši společnost od počátku věků. Tento pohled na homosexuálně orientované jedince se měnil v průběhu let, staletí, tisíciletí. Vnímání homosexuality prošel razantními změnami od liberálních názorů ze strany starověkého Řecka přes středověké stíhání a válečnou genocidu. Otázkou zůstává, zda my, jako dnešní společnost, jsme schopni odlišnou orientaci přijmout, nepřijmout, či dokonce odsoudit?

P. Janošová uvádí nezbytnost dvou faktů, které v hodnocení dějinných postojů k homosexualitě by neměly být opominuty. Především jde o fakt, že ve starověkých kulturách se jednalo spíše o homosexuální chování nežli homosexuální orientaci. V těchto dobách se nepředpokládalo, že by lidé mohli být takto neměnně konstituováni a dále o své orientaci nemohli rozhodnout. V mnoha přírodních kulturách byly a jsou homosexuální akty součástí společenského života a podrobují se mu všichni členové kmene.

Dalším důležitým faktem, který P. Janošová zdůrazňuje ve své knize *Homosexualita v názorech současné společnosti*, je, že zprávy o homosexualitě nám

vyprávějí o životě lidí společensky významných či o takových, jejichž postavení bylo nějakým způsobem jiné. Na takové se tehdejší společenské normy nevztahovaly stejným způsobem jako na zbytek společnosti. (3)

5.1.1 PREHISTORICKÉ OBDOBÍ

Období prehistorické je pro nás velkým otazníkem a nedostatek informací z této doby se vědci snaží doplnit studiem primitivních kmenů v současnosti. Výzkum Forda a Benche z roku 1951 ukázal na vzorku skládajícího se ze šestasedmdesáti primitivních kmenů z celého světa, že dvacet sedm z nich homosexuální chování potlačovalo různými způsoby (od zesměšňování až po trest smrti). Ve zbylých zemích homosexuální praktiky nebyly odsuzovány, či dokonce předepisovány v rámci náboženských rituálů. Zajímavé je, že existují národy (domorodci na Nové Guineji), žijící pouze homosexuálně a heterosexuální styk praktikují pouze jednou za rok kvůli rozmnožování. Tento styk ale bývá doprovázen nechutí a odporem. (7)

6.1.1 POSTOJE STAROVĚKÝCH KULTUR K HOMOSEXUALITĚ

1.1.1.1 ŘECKO

O období starověkého Řecka můžeme mluvit jako o období nejtolerantnějším vůči homosexualitě. Existuje mnoho řeckých mýtů, které dokazují otevřenost tehdejší společnosti k homosexuálnímu chování.

Dějiny starého Řecka spadají do období přechodu matriarchátu v patriarchát. Mluvíme o jediné historicky doložené společnosti, kde homosexualita byla plnohodnotnou možností sexuální orientace.(1)

Dórové věřili, že homosexuálním stykem dospělý muž předá chlapci mužnost, sílu a dospělost. (3)

Zmínky o ženské lásce datujeme kolem roku 6. stol. př. K. Jde o řeckou básničku Sappó, která se odstěhovala na ostrov Lesbos, kde založila estetickou školu – Múseion. Škola byla výhradně pro dívky a ženská homosexualita tu byla značně rozšířena. (3)

2.1.1.1 ŘÍM

V tomto období byla homosexualita přijímána jako tzv. řecký zvyk velmi shovívavě, např. do armády přijímali radši dvojici mužských milenců. Až postupem času se její vnímání měnilo jako nedostatek mužnosti. (6)

7.1.1 STŘEDOVĚK

Příchod středověku znamenal rozkvět křesťanství a došlo k hlubokému zavrnutí homosexuality společností. Homosexualita je viděna jako zvrhlost a hřích. Začínají se jí zabývat církevní soudy a posléze od 11. století se homosexualitou zabývají soudy světské. V této souvislosti se zvyšuje trest na trest smrti a homosexualita je brána jako jeden z projevů čarodějnictví. (8)

V období vrcholného středověku se situace nelepší a představitel scholastiky, představitel vrcholné středověké filozofie a teologie Tomáš Akvinský ve svém spisu Suma teologická přepracovává myšlenku Aristotela a odsuzuje homosexualitu jako jeden z nejtěžších hříchů, neboť je prý nepřírozená. Pro Tomáše Akvinského je lidskou přirozeností především rozum a homosexualita se mu zdá být něčím, co se přičí rozumu, a tím překáží v pokračování lidského rodu. Dokonce ji srovnává s kanibalismem či pojídáním lejna. (9)

V Českých zemích nebyla situace o moc příznivější. První významná zmínka pochází z Karolinského kodexu z roku 1353 vydaného Karlem IV. Podle tohoto kodexu by měly být homosexuální styky krutě trestány. (3)

8.1.1 NOVOVĚK

Ani počátek novověku nebyl nijak nakloněn homosexuální lásce, ale přesto jsme o ní mohli slyšet více a častěji. Například na Versaillském dvoře byl šlechtici založen řád sodomitů a jeho členům byl zakázán styk se ženami. Později byl tento zákaz zrušen Ludvíkem XIV., protože byl považován za „negalantní“. (3)

Situace se začala měnit s nástupem osvícenských myšlenek. Osvícenství, které se též označuje jako „zlatá éra erotiky“, přineslo myšlenku, že sexualita je základní

vlastností všech živých bytostí, a tedy sex je základním potěšením člověka. Podobně osvícenským krokem měl být i návrh tehdejšího amerického prezidenta Thomase Jeffersona, který chtěl sodomii trestat kastrací. Jefferson se domníval, že jde o humánní krok, protože do té doby byla sodomie pod trestem smrti. (10)

O další změnu v pojetí a chápání homosexuality se pokusil německý lékař a sexuolog Magnus Hirschfeld, který se snažil, aby homosexuální styk nebyl již nadále trestným činem, a zavedl nový pojem pro homosexualitu - třetí pohlaví. (11)

9.1.1 MODERNÍ SOUDOBA SPOLEČNOST

3.1.1.1 NACISTICKÁ GENOCIDA

Druhá světová válka se stala hrozbou pro homosexuály. Jejím počátkem započalo brutální pronásledování homosexuálů v Německu. V koncentračních táborech dle odhadů zemřelo více než padesát tisíc lidí obviněných z homosexuality. Společně s Židy a Romy byli označováni za spodinu lidstva. (12)

Počátek této brutální diskriminace se datuje od roku 1933, kdy bylo zavřeno mnoho gay-podniků a následně byly sepisovány „růžové seznamy“. Do roku 1940 měl homosexuál možnost si zvolit mezi transportem a kastrací. V koncentračních táborech jim bylo přiděleno označení ve tvaru růžového trojúhelníku. (3)

4.1.1.1 TREND LÉČENÍ HOMOSEXUALITY

Nutnost léčení homosexuality jako choroby přichází v době, kdy se opouští od vnímání takového chování coby jednorázového nemravného aktu. V novém pojetí se homosexualita stává integrální součástí lidské identity a tím je ovlivněno jeho chování. Mluvíme tedy o homosexuální osobnosti s vlastní minulostí, způsobem života a hodnotami. Jde tedy o nemoc, s kterou se rodíme, a která nemůže být trestána, ale zároveň jde o nemoc, jež musí být náležitě léčena. (13)

Pokusy o léčbu homosexuality jsou u nás spojené s psychiatrem Kurtem Freundem, který aplikoval elektrošoky jako možnou terapii pro tuto sexuální menšinu. Elektrošoky nebyly jediným postupem, který byl používán při snaze „vyléčení“

homosexuality. Mezi další postupy patřila psychoterapie, hypnóza, kastrace, hysterektomie, lobotomie, klitoridektomie, netestované léky či hormonální léčba. Té se využívalo z chybného přesvědčení, že mužská homosexualita je zapříčiněna nedostatkem mužských hormonů. (14)

V 70. letech se využívalo starší psychoanalytické metody, která vycházela z předpokladu, že homosexualita je vyvolaná traumatizujícími okamžiky z dětství. Pacientovi byla podána droga LSD, která mu napomohla se odreagovat a zamezit nepříjemné pocity z dětství. (3)

5.1.1.1 AKTIVIZACE HOMOSEXUÁLŮ V 80. LETECH

Období osmdesátých let v českých zemích je spojeno se vznikem gay klubů a diskoték. První takové vznikají v Praze potažmo v Brně. Naneštěstí se tyto podniky, které sloužily homosexuální menšině k povyražení, staly pro policii novým zdrojem informací. Policie si sestavovala kartotéku homosexuálů, do které si příslušníci snímali otisky prstů a fotografie gayů. Záminkou této registrace byla vražda třicetiletého gaye V. M. z Jižního Města. Toto předvolávání a výslechy pokračovalo až do roku 1989.

Zlomový rok 1989 a listopadové události znamenaly pro české i slovenské gaye a lesbičky mnohem dýchatelnější atmosféru. Velký vliv na tuto změnu měla média, kdy v programu Československé televize dostaly místo krátké výstupy, do nichž se mohl přihlásit každý, kdo měl potřebu něco sdělit široké veřejnosti. V jedné z těchto relací vystoupil student filologie Šimon Formánek, který se veřejně přihlásil ke své orientaci a zároveň vyzval lidi stejné orientace, aby vyšli z pomyslného ghetta a přišli v sobotu 3. února 1990 do hostince U vrtule.

Roku 1988 vzniká psychoterapeutická skupina pro gaye a lesbičky při Sexuologickém ústavu v Praze pod vedením MUDr. Ivo Procházky. Roku 1990 dochází ke spojení čtyř celků ve Svaz Lambda v čele s předsedou Janem Lánym, který v sobě obsahoval i ženskou sekci. Následné setkání gayů a lesbiček mělo poněkud zásadní význam. Ozývaly se zde hlasy, které požadovaly konec společenské diskriminace, kulturní svébytnost a s ní spojené patřičné nástroje jako vlastní časopis, vysílací kanál v televizi aj. Této diskuze byl svědkem Jiří Hromada, toho času herec pražského

Divadla E. F. Buriana, a jeho zájem o probíranou problematiku dopomohl k zrození programového a společenského seskupení gayů a lesbiček, dnešní Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO). (9)

6.1.1.1 SOHO

Sdružení organizací homosexuálních občanů je spojení čtyř organizací, které se ve svých názorech a pohledech na hnutí homosexuálů poněkud rozcházelo. Jde o spojení svazu LAMBDA, Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO), Společnost LEGA a Hnutie Ganymedes. Tyto čtyři subjekty se staly zakládajícími neziskového občanského sdružení. (15)

Hlavním cílem organizace SOHO je zajistit bezpečné sociální postavení homosexuálně, resp. homoeroticky orientovaným lidem. Považuje za nutné zajistit menšině změnu v základních existenčních pocitech, od pocitů ohrožení v minulosti až k pocitům bezpečí, lidské důstojnosti a sociální jistoty. (9)

Pod záštitou SOHO se začalo dít hodně důležitých věcí ve prospěch homosexuálů na našem území. Na jejich žádost byla zrušena policejní kartotéka gayů a zároveň se mohlo omezit jejich pronásledování. Dalším působením organizace je podíl na celostátním preventivním programu boje proti AIDS. V rámci tohoto boje vzniká linka důvěry Sokrates Most a práce „streetworkera“ (pouliční pracovník), který vyráží do ulic a chodí za mladými prostitutky, mluví s nimi, poskytuje informace, v případě zájmu zprostředkovává problematický kontakt s rodinou aj. (9)

Další snahou organizace byla změna v rámci registrů dárců krve. V průběhu roku 1966 došlo k nutné intervenci, aby dotazník pro zájemce darování krve, který automaticky vyloučil homosexuálně orientované jedince a označoval je za rizikovou skupinu, byl upraven. Transfúzní stanice přislíbily tuto změnu, nicméně v září roku 1998 se stále objevovala místa, kde se stále používaly staré dotazníky. (9) Následoval proces medializace, kdy v počátcích hnutí vychází minoritní časopis Lambda noviny. Dále v dubnu 1991 vychází měsíčník SOHO revue, který po roce troskotá z důvodu finančních obtíží a nedostatečného počtu kupujících. Krátce na to časopis znovu ožívá a Jiří Hromada sestavuje novou redakci a získává dotace od ministerstva zdravotnictví,

keré v takovéto dotaci spatřovalo pomoc v boji proti AIDS. Měsíčník funguje až do roku 1997, kdy zaniká nakladatelství Orbis. Náhled, který časopis poskytoval, byl opravdu široký. Od politického dění přes kulturní akce až po literární tvorbu a seznamovací inzeráty. Při další hrozbě zániku byl časopis převeden pod soukromého podnikatele a časopis vychází jako SOHO ABSOLUT revue. V září 1999 je nahrazen novým reprezentativním periodikem zvaným GAYČKO.

SOHO nespolupracuje pouze s tiskem, ale i s dalšími médii. Roku 1998 je pravidelně vysílán pořad v Radiožurnálu Českého rozhlasu 1 – BONA DEA. Následoval třídílný televizní pořad Československé televize *Tabu* a pětídílný seriál *Žijeme s Vámi, ale...*

Zatímco západní Evropa, díky liberalizačním procesům počátkem 70. let, započala zrovnoprávnovat homosexuální menšinu, v České republice jsme se mohli těmito zvratům těšit až období pozdějším. Mluvíme o polistopadových společenských změnách, které napomohly vzniku organizovaného gay hnutí, a tím se začal vytvářet prostor pro tolerantnější formy lidského soužití bez menších předsudků. (16)

7.1.1.1 VÝVOJ ZMĚN V POSTOJÍCH

Homosexuální menšina jsou jako jedna ze složek společnosti konfrontováni se sociální realitou, na jejíž tvorbě se podílí především heterosexuální většina. Tyto postoje jsou pro menšinu velmi důležité, a to pro její běžné fungování, existenci komunit i v rámci politických otázek a následného rozhodování o LGBT menšině. Vztah mezi LGBT menšinou a majoritní společností je dynamický a tak vytvářená atmosféra je stěžejní k utváření si jednotlivých postojů. Od odmítavých postojů vůči menšině se postupně začíná opouštět, nicméně zdaleka nedošlo k jejímu zrovnoprávnění. Tímto se dostáváme k důležitému pojmu tzv. heteronormativita. Jde o podvědomé vnímání heterosexuality jako jediné (resp. jediné obvyklé) sexuální orientace. S tímto jevem se setkáváme v mnoha životních situacích jako např. legislativa, vzdělání, zdravotnictví aj. (13)

Vedle pojmu heteronormativita stojí další důležitý termín, jímž je homofobie. V nejširším slova smyslu jde o postoje a chování, které vyjadřuje nepřátelství vůči

lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem vybočujícím z genderových norem. Homofobie v pravém slova smyslu vyjadřuje tento postoj výhradně k homosexuálům, pro negativní vnímání lidí s bisexuální orientací vznikl termín bifobie. Nicméně se termín bifobie v českém jazykovém prostředí výrazně nerozšířil. (17)

Postoje lidí ve společnosti vůči homosexualitě mapují nejrůznější výzkumy v zahraničí i u nás. V České republice evidujeme jen málo průzkumů veřejného mínění o postavení homosexuálně založených jedinců v naší společnosti. Jde např. o Sociologický ústav AVČR, výzkumy Tučka a Holuba (1995), Weisse a kol. (1999). (18)

Pravidelně, v pětiletém intervalu, prováděným výzkumem o sexuálním chování české populace, který byl poprvé uskutečněn roku 1993 prof. PhDr. Petr Weissem, PhD., a MUDr. Jaroslavem Zvěřinou, CSc., bylo jednoznačně prokázáno, že český národ patří mezi neliberálnější zemi v postojích k homosexuálům na světě. (19)

Tyto výzkumy jsou realizovány každých pět let, poprvé roku 1993 prof. PhDr. Petr Weissem, PhD., a MUDr. Jaroslavem Zvěřinou, CSc., v rámci Sexuologického ústavu 1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze. (19)

Z výzkumů jednoznačně vyplývá, že postoje respondentů jsou nejvíce ovlivněny věkem, vzděláním, religiozitou a velikostí místa bydliště. Vzdělanější lidé častěji chápou homosexualitu jako variantu lidského chování či neškodnou odchylku. Starší lidé jsou k tématu skeptičtější, dožadují se trestnosti a obávají se negativního vlivu na mládež. Nejtolerantnější se ukazuje věková kategorie 30-44 let. Lidé nábožensky založení jsou k homosexualitě často odmítaví. Jedná se o silný diskriminující faktor. (20)

P. Weiss při jednom z rozhovorů uvádí, že slovo homosexualita bylo poprvé otevřeně použito v Českém rozhlase roku 1986, a to v negativním světle v souvislosti s epidemií HIV/AIDS. Dále roku 1988 dle výzkumu sociologického ústavu ČSAV vyšlo, že více než 50 % lidí zaujímá vůči homosexuální menšině negativní postoj. Po roce 1989, po velké porevoluční osvětě z nových průzkumů vychází, že pouze 6 % Čechů je homofobních. (21)

Liberalní postoje vůči homosexualitě v 90. letech jsou vnímány jako velký krok kupředu v rámci naší společnosti. (22) Zároveň na přelomu tisíciletí je zaznamenáno zpomalení vývoje v přijímání homosexuality a v některých specifických otázkách, týkajících se např. zákona o registrovaném partnerství či adopce dětí stejnopohlavními páry, otevřenost lidí mírně klesá (výzkumy CVVM z roku 2005 a 2007).

Výzkum CVVM z roku 2005 ukazuje, že s uzákoněním registrovaného partnerství souhlasilo 44 % dotázaných, 42 % se zákonem nesouhlasí a zbylých 14 % na danou problematiku nemá vyhraněný názor. Od procentuálně převažujících odmítavých postojů k zákonu o registrovaném partnerství z roku 1998, 1999 a 2000 se situace mění výzkumem z následujícího roku 2001, kdy začal převažovat souhlas s uzákoněním právně podloženého soužití dvou osob stejného pohlaví. (23) Jeden z posledních výzkumů z května roku 2012 ukazuje, že 78,1 % občanů České republiky je přesvědčeno o právu stejnopohlavních párů na registrované partnerství. Nejzásadnějším faktorem ve volbě odpovědi byl zaznamenán fakt, zda respondent zná nějakého homosexuála ze svého okolí. Ti, kteří někoho takového znají, jsou instituci registrovaného partnerství nakloněni mnohem více. (24)

S uzákoněním registrovaného partnerství úzce souvisí otázka adopce dětí stejnopohlavními páry. Ačkoli k registrovanému partnerství jsou lidé z velké části otevření, tak možná adopce je pro mnohé stále tabu.

Z průzkumu, realizovaném roku 2002, který připravila G-liga ve spolupráci se studenty sociologie z Ostravy a Brna se dozvídáme, že 36% respondentů by vůbec nedovolilo výchovu dětí stejnopohlavními páry. 30 % dotázaných by adopci povolilo a posledních 21% pouze za předpokladu, že by dítě pocházelo z předchozího vztahu. (18)

Výzkum z roku 2005 provedený CVVM ukazuje poněkud radikálnější názory. Adopce dětí homosexuálními páry připadá nemyslitelná 72 % Čechů a pouze 18% s adopcí souhlasí. (25)

Celkově tolerance vůči těmto otázkám ve společnosti stoupá. Nejnovější výzkum z května roku 2013 ukazuje, že 34 % dospělé populace se k adopci stejnopohlavními páry staví pozitivně. Oproti tomu s adopcí nesouhlasí 57 % dotázaných a pouhých 9 % na otázku nedokáže odpovědět. (26)

1.4 HOMOSEXUALITA A KŘESŤANSTVÍ

10.1.1 HOMOSEXUALITA V KONTEXTU BIBLE

Daniel A. Helminiak, římskokatolický kněz, teolog, psycholog a v neposlední řadě profesor na University of West Georgia, kde přednáší o psychologii náboženství a lidské sexualitě, poukazuje na možnost vícečetného vnímání Bible a jejích textů. Zdůrazňuje nutnost věnovat pozornost čtenému textu, zvláště jde-li o text tak starobylý, kterým je právě Bible. Slova, která v dobách dávno minulých mohla mít určitý význam, tak pro člověka 21. století mohou mít zcela zavádějící význam. (27)

Zaměříme se na dva základní přístupy k interpretaci Bible, tím je „čtení doslovné“ a čtení „historicko-kritické“. Doslovné čtení ukáže čtenářovi přímo to, co čte a co je psáno. Na druhé straně je čtení „historicko-kritické“, u něhož platí pravidlo, že význam textu v dané době měl tento význam pro lidi, kteří jej psali před dávnými lety. Pro porozumění textu v dnešní době musíme nejdříve pochopit, co nám chtěl původně sdělit a teprve poté aplikovat jeho smysl na současnost. (27)

Nutno také podotknout, že ačkoli se tyto způsoby chápání od sebe liší, tak nijak nevyvracejí fakt neomylnosti Bible, tudíž tvrzení, že Bible je Božím slovem. (27)

Dalším důležitým faktem pro výklad biblických textů je uvědomit si rozdíl mezi homosexuální orientací a homosexuálním chováním. Zmínky o homosexualitě v rámci biblických textů se výhradně věnují vždy homosexuálnímu chování. (28)

8.1.1.1 PŘÍBĚH O SODOMĚ

Příběh o Sodomě je jeden z nejznámějších vyprávění, které by mělo o homosexualitě pojednávat. Příběh najdeme v knize Genesis 19,1-11. Od 12. století byl příběh interpretován jako odsuzující homosexuální chování a označován za sodomii a lid sodomský za jejich chování následně potrestal. (27)

Tento příběh získává dva úhly pohledu. Jeden tvrdí, že hlavním hříchem sodomských bylo neposkytnutí pohostinnosti (např. Bailey 1955), na druhé straně existuje tvrzení, že největším hříchem byla právě homosexualita, protože verš: „Vyved’

nám je, abychom je poznali“(Gn 1,5) a následně nabídnutí žen (Gn 1,8) jasně poukazuje na sexuální kontext. (3)

V samotné Bibli můžeme najít nemálo odkazů na sodomský hřích, kdy sama říká, co vlastně sodomský hřích byl. V kapitole Ezechiela (16,48-49) rozumíme, že hříchem Sodomitů bylo odmítnutí pocestným potřebného ubytování. (27)

9.1.1.1 LEVITICUS

V knize Leviticus můžeme najít místo, kde se přímo mluví o pohlavním styku mezi muži. Leviticus 18,22 říká: „Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou; je to ohavnost.“ A dále pak Leviticus 20,13 doplňuje trest za takovýto akt: „Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně.“ (27)

10.1.1.1 LIST ŘÍMANŮM

První kapitola Pavlova Listu Římanům je prvním novozákonním textem, kde najdeme podrobnější zmínky o homogenitálním chování i o ženském homosexuálním jednání.

List Římanům 1,26.27: „Proto je Bůh vydal v moc hanebných vášní. Jejich ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplanuli žádostí jeden k druhému, muži s muži provádějí hanebnosti, a tak sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svou scestnost.“ (29)

11.1.1 TEOLOGICKÉ POSTOJE K HOMOSEXUALITĚ

11.1.1.1 POSTOJE K HOMOSEXUALITĚ

Autoři A. Brash a A. Cooper rozdělili náboženské postoje vůči homosexualitě na čtyři základní přístupy:

- Zavrhuující – trestající

V tomto případě je veškeré homosexuální partnerství včetně homoerotického jednání absolutně vyloučeno. Jde o tzv. „spirituální léčbu“, která zahrnuje vyznání se ze své hříšnosti a nutnou změnu své sexuální orientace. U silně fundamentalistických společenství, jako jsou sekty a kulty, se můžeme setkat i s vyloučením z komunity v případě odmítnutí takové léčby.

- Zavrhuující – netrestající

Přístup zavrhuující homosexuální akty, nikoli osoby, protože akty jsou vnímány jako nepřirozené a postrádající transcendentální růst. Jde o oficiální stanovisko katolické církve, jež je obsaženo v mnoha dokumentech.

- Přijímající s omezením

Stoupenci tohoto přístupu přiznávají fakt, že ne každý je a musí být schopen dosáhnout ideálního stavu na všech úrovních lidského bytí. Homosexuální láska a její projevy jsou brány jako přijatelné, ale ne tolik hodnotné jako heterosexuální. Jde o názory, které se začaly rozšiřovat po roce 1955, kdy Derrick Sherwin Bailey vydal knihu „Homosexualita a západní křesťanská tradice“.

- Plně přijímající postoj

Postoj, jehož smyslem je víra, že homosexualita je součástí Božího plánu. Mnozí lobují za to, že by homosexuální partnerství mělo mít právní podporu. Jiní odborníci mluví o možnosti jistého druhu náboženského obřadu, který by požehnal homosexuálním párům.

McNeil konstatoval: „*Bůh by byl sadista, pokud by stvořil takové množství homosexuálů a potom jim nedal právo na sex.*“ (3)

12.1.1.1 TOMÁŠ AKVINSKÝ

Dominikán Tomáš Akvinský byl hlavním představitelem vrcholné scholastiky. Prostřednictvím svého spisu Suma theologická si razil cestu k většímu a většímu uznání.

Jeho učení bylo koncem 19. století prohlášeno za oficiální učení katolické církve. Homosexualita je Tomášem Akvinským odsuzována a považována za jeden z největších hříchů pro svoji nepřirozenost. Toto tvrzení vychází z jeho přesvědčení, že lidskou přirozeností je především rozum a rozumové jednání a homosexualita je pro něj něco, co se přičí rozumu a překáží v rozmnožování. Homosexualitu Tomáš nesrovnává s běžnými činy, jež přesahující určitý rámeček, jako je opilství a podobně, ale srovnává ji s nechutnými činy, jako je kanibalismus či požívání lejna. (9)

12.1.1 HOMOSEXUALITA A CÍRKEV

Jednou z církví, která k problematice homosexuality zaujímá oficiální stanovisko, je církev římskokatolická. Roku 1975 vydává dokument s názvem „Prohlášení kongregace pro určení víry“, které později rozvedla v listu adresovaném biskupům s názvem „Pastorace homosexuálních osob“. Tyto dokumenty definují homosexuální akty jako akty postrádající svůj účel, a tím pádem jsou neřádné. Církev akceptuje fakt, že orientace je vrozená, a tudíž ji neodsuzují. Mravně hodnocena je v okamžiku, kdy je praktikována v intimním vztahu se stejným pohlavím. Vychází z předpokladu, že člověk je stvořen k tomu, aby dával možnost dalšímu životu a v případě homosexuálního styku je tato možnost nového života zcela vyloučena. (30)

„Homosexualita označuje vztahy mezi muži a ženami, kteří pocítují pohlavní přitažlivost, výlučně nebo převážně, k osobám téhož pohlaví. Během staletí v různých kulturách se projevuje velmi rozmanitými způsoby. Její psychický zrod zůstává z velké části nevysvětlitelný. Tradice opírající se o Písmo svaté, které představuje homosexuální vztahy jako velkou mravní spoušť, vždy prohlašovala, že homosexuální úkony jsou vnitřně nezřízené. Odporují přirozenému zákonu. Odlučují pohlavní úkon od předávání života. Nejsou plodem opravdového citového a pohlavního doplňování se. V žádném případě nemohou být schvalovány. Nezanedbatelný počet mužů a žen má vrozené homosexuální sklony. Ti si nevolí svůj homosexuální stav; pro většinu z nich je to zkouška.

Proto mají být přijímáni s úctou, soucitem a jemnocitem. Vůči nim je třeba se vyhnout jakémukoliv náznaku nespravedlivé diskriminace.“

(31)

1.5 HOMOSEXUALITA A LEGISLATIVA ČR

13.1.1 PROCES DEKRIMINALIZACE

Od roku 1848 na našem území platil zákon, v kterém podle § 129 bylo homosexuální chování trestáno podobně jako smilstvo se zvířaty. Po druhé světové válce došlo ke změně a podle § 241 byla homosexualita definována jako trestný čin proti lidské důstojnosti.

Od roku 1961 na základě § 244 Trestního zákoníku je trestné homoerotické jednání mezi osobami mladší 18 let věku. Nadále homosexuální jednání na veřejnosti bylo posuzováno jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. (3)

Roku 1990 byla přijata zákonodárným sborem novela trestního zákona, kdy byl vypuštěn § 244 a tím- byly stanoveny stejné podmínky pro homosexuální a - heterosexuální chování.

Mezinárodní klasifikace WHO vyřadila homosexualitu ze seznamu nemocí roku 1992. Na seznamu zůstává pouze položka F 66 tzv. egodystonní sexuální orientace. (16)

14.1.1 OTÁZKA DISKRIMINACE

Právní diskriminace je v českém právním řádu roztržštěná, v tomto ohledu je důležité rozlišovat, v jaké oblasti života k diskriminaci došlo a co bylo jejím důvodem. Na ústavní úrovni je zákaz diskriminace obsažen v čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Tento zákaz určuje rovný přístup k mnoha právům bez diskriminace z mnoha důvodů či jiného postavení, kde sexuální orientace je brána jako právě jiné postavení. (32)

15.1.1 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

Osobní vztahy, které jsou založené na vzájemné náklonnosti, blízkosti a přátelství jsou základní organizační jednotkou společnosti, a tudíž mohou plnit její poslání. To je důvod, proč by společnost měla mít zájem tyto mezilidské vztahy budovat a napomocť k jejich dalšímu rozvoji. Právě registrované partnerství je jednou z možných forem. (16)

Ještě do nedávné doby partnerské soužití dvou osob stejného pohlaví nemělo žádnou právní úpravu, a tudíž tyto páry neměly možnost své soužití zákonně formalizovat. V poslední době však řada zemí začíná vztahy stejnopohlavních párů uznávat právně, a tudíž jim dává možnosti určitých výhod, které dříve náležely pouze manželským párům. (32)

První snahy o zavedení registrovaného partnerství datujeme od roku 1992, kdy se SOHO v ČR obrací na veřejnost s historicky první peticí na jeho podporu. V říjnu 1995 byl předložen návrh zákona všem odpovědným státním institucím k posouzení. 8. 11. je zákon poprvé zamítnut vládou Václava Klause. Od té doby byl návrh zákona několikrát neúspěšně podán a následně zamítnut. Dne 10. 1. 2006 podepsalo petici na podporu přijetí zákona o registrovaném partnerství 486 významných osobností veřejného života. Krátce na to byl na 9. schůzi senátu návrh zákona přijat 46 hlasy z 65 přítomných. Ovšem prezident Václav Klaus návrh zákona vetuje. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR odmítá veto prezidenta Václava Klause a 1. 7. 2006 vstupuje v platnost zákon o registrovaném partnerství. (33)

Možné protahování mohlo způsobit i stanovisko prezidenta Václava Klause, který trval na tom, že takto zásadní zásah do právní úpravy mezilidských vztahů musí podpořit většina poslanců, tzn. minimálních 101 hlasů. (34)

Vzhledem k velice problematickému přijetí zákona dochází uvnitř něho k mnoha kompromisům. Ve výsledku tento zákon garantuje registrovaným párům jen velmi omezená práva oproti párům manželským.

Diskriminační důsledky, jež vyplynuly z rozdílného pojetí od statutu registrovaného partnerství a statutu manželství, dělíme na soukromoprávní a veřejnoprávní. Mezi soukromoprávní řadíme neexistenci institutu společného jmění

manželů či společného nájmu bytu. V rámci veřejnoprávních znevýhodnění zdůrazňují odlišné zacházení v oblasti daňového práva, práva sociálního zabezpečení, práva nabývání státního občanství aj.

Velké znevýhodnění registrovaných partnerů nalzááme v oblasti rodinného práva – rodičovské právo, adopce, výchova dětí a práva reprodukční. V tomto ohledu dochází k jasné diskriminaci a ani se nedbá o zájem dítěte, které v takové rodině žije. (32)

16.1.1 RODIČOVSTVÍ A HOMOSEXUALITA

Možnost rodičovství v homosexuálně založených partnerstvích je velice diskutované téma a zároveň velmi citlivé téma pro zmíněnou skupinu v otázkách odlišného zacházení. Bohužel lze říci, že rodičovství a výchova dětí je již dlouhou dobu oblast, která je zahalena velkým množstvím předsudků a zažitých stereotypů. (35) Je nutno podotknout fakt, že v ČR existují homosexuální páry, které děti reálně vychovávají, tudíž takováto forma rodiny je u nás i ve světě každodenní realitou. Na rozdíl od naší republiky je ovšem ve světě zmapována mnoha výzkumy. (35)

Téma rodičovství homosexuálních párů rozděluje naši společnost na dva základní tábory, kdy jedni jsou pro, a druzí proti. Hlavní argument ze strany odpůrců je ochrana před ohrožením ideálního psychického vývoje dítěte. (3)

Druhá strana na argumenty podobného typu mohla díky dlouholetým, empiricky podloženým výzkumům reagovat. V roce 2006 Americká akademie pediatriů publikovala analýzu komplexních záležitostí týkajících se stejnopohlavních párů a jejich dětí ve svém oficiálně odborně recenzovaném akademickém žurnálu Pediatrics. V této zprávě AAP uvádí, že: *„Existuje dostatek důkazů o tom, že děti vychovávané rodiči stejného pohlaví si vedou stejně dobře jako děti vychovávané heterosexuálními rodiči. Více než 25 let výzkumů zdokumentovalo, že neexistuje vztah mezi sexuální orientací rodičů a zdravým emočním, psychosociálním a behaviorálním vývojem dítěte. Tato data neukázala žádné riziko pro děti v důsledku výchovy v rodině s 1 nebo více homosexuálními rodiči. Svědomití a pečující dospělí, muži i ženy, heterosexuální nebo*

homosexuální mohou být vynikajícími rodiči. Práva, výhody a ochrany civilního manželství mohou tyto rodiny ještě více posílit." (36)

V dřívějších letech se výchova dítěte homosexuálním párem striktně nedoporučovala z důvodu absence člena jednoho pohlaví a s tím spojená znesnadněná situace s vlastní sexuální identifikací. (3)

Mnoho nejnovějších a především zahraničních výzkumů se shoduje na tvrzení, že děti z homosexuálních rodin prospívají minimálně stejně dobře jako děti z rodin heterosexuálních a opačná tvrzení jsou opravdu jen názory ustrnulé v čase. Mnohem větší důležitost se klade na to, jaká panuje atmosféra v rodině a jaké jsou vztahy a interakce mezi jejími členy než na její strukturu. (37)

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 CÍL

Hlavním cílem mého dotazníkového šetření je zjistit rozdíly ve vnímání a toleranci homosexuálů ve třech základních věkových kategoriích.

Mezi dílčí cíle patří zjistit, do jaké míry ve společnosti převládají zastaralé názory a do jaké míry je společnost ochotná přijmout homosexuální menšinu za přirozenou a standartní v naší společnosti.

2.2 HYPOTÉZY

H1: vyšší toleranci k homosexuálům má mladá generace oproti seniorům

H2: senioři stále vnímají homosexualitu jako nemoc (úchylku)

3 METODIKA

K provedení výzkumného šetření byla použita metoda kvantitativního výzkumu v podobě standardizovaného dotazníku, který byl zcela anonymní.

Dotazník obsahuje 13 uzavřených otázek, které jsou sestaveny účelově k ověření pohledu občanů z Vrchlabí a nejbližším okolí na homosexuální menšinu. První část dotazníků se skládá z otázek identifikačních a v druhé části jsou otázky informativní.

Identifikační část dotazníku vymezuje pohlaví, věk, sexuální orientaci, nejvyšší dosažené vzdělání a náboženské vyznání respondentů. Druhá část dotazníku je orientována na získání údajů o informovanosti, otevřenosti a loajalitě lidí žijících ve Vrchlabí a okolí k homosexuální menšině.

V rámci výzkumu byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotézu 1: „Vyšší toleranci vůči homosexuálům má mladá generace oproti seniorům“ můžeme ověřit v otázkách č. 7, 8, 12,13. Hypotézu 2: „Senioři nadále vnímají homosexualitu jako nemoc (úchylku)“ ověřuje otázka č. 9.

Výzkum byl realizován v období od prosince 2012 do května 2013. Dotazníkové šetření probíhalo v rámci města Vrchlabí a jeho nejbližšího okolí. Pro získání pokud možno nejširšího vzorku lidí byly dotazníky nabídnuty v restauračním zařízení mezi hosty i zaměstnanci, v domově důchodců mezi klienty i zaměstnanci, v prostorách místního gymnázia mezi studenty i mezi učiteli, v prostorách výrobního podniku ARGO HYTOS (prostory výroby, služeb i obchodu). Respondenti byli pokaždé řádně poučeni o anonymitě a dobrovolnosti vyplnění dotazníku.

3.1 CHARAKTERISTIKA SOUBORU

Zkoumaný soubor bude vytvořen jako statisticky významný vzorek osob v jednotlivých věkových kategoriích ve městě Vrchlabí ve věku 18 let a více. Celkový

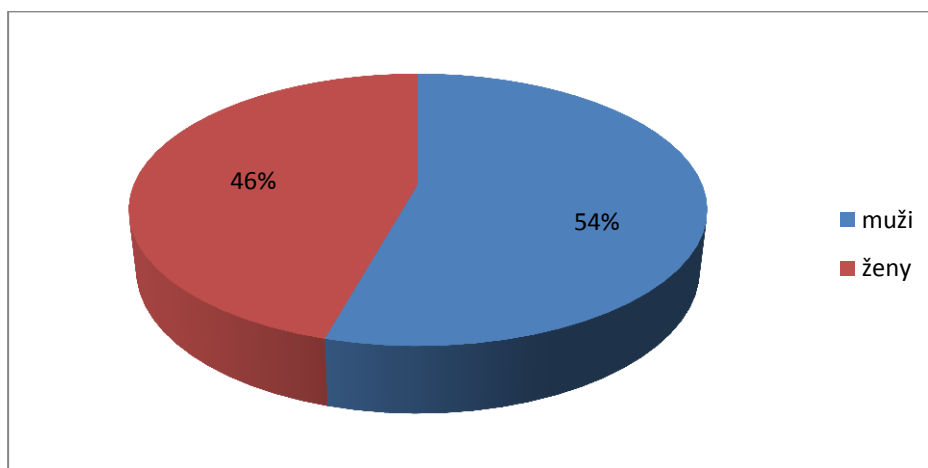
soubor respondentů jsem rozdělila do tří základních věkových kategorií. Kategorie mladí - dospělí (18-30), střední věk (35-50) a senioři (65+).

Výzkumné šetření bylo realizováno v restauraci a pivnici Partyzán, kde se vyplňování dotazníků účastnili zaměstnanci podniku i jejich hosté. Další část dotazníků byla rozdána mezi studenty maturitního ročníku a učitele vrchlabského gymnázia, v domově pro seniory ve Vrchlabí a poslední část dotazníků jsem rozdala v prostorách výrobního podniku ARGO-HYTOS, v prostorách výroby, služeb i obchodu za účelem nejširšího zastoupení respondentů z hlediska věku a vzdělání.

Do distribuce bylo dáno 150 dotazníků s 84,6% (127) návratností. Z navrácených 127 dotazníků byly všechny použity pro následné zpracování dat.

Z celkového vzorku 127 respondentů dotazník vyplnilo 54% mužů a 46% žen.

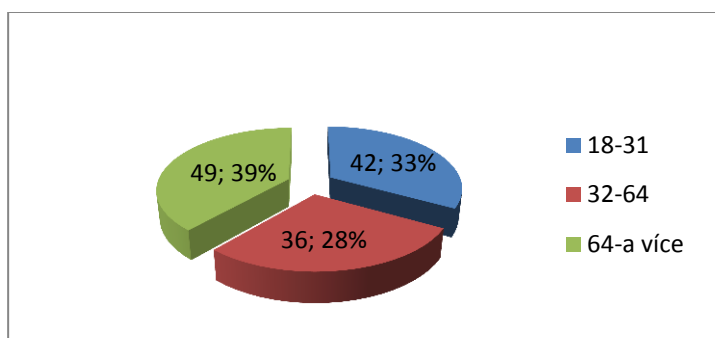
Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Ve výzkumu se podařilo získat téměř shodné procentuální zastoupení mužů a žen. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 54 % mužů a 46 % žen.

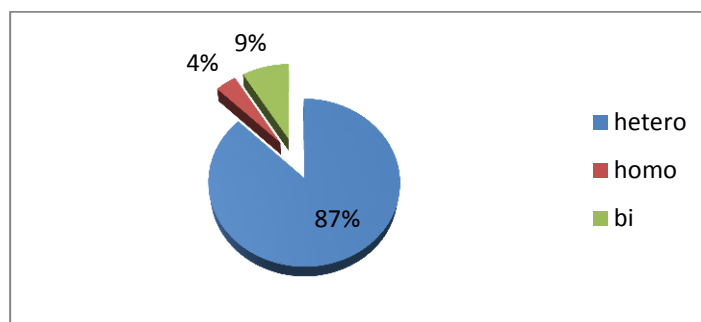
Graf č. 2 Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Základním a určujícím identifikačním znakem byla otázka č. 2, která se dotazovala na věk respondenta. V rámci dotazníku byly určeny tři základní věkové kategorie od 18 let do 30 let, od 31 do 65 let a kategorie 65 let a více. Graf č. 1 zobrazuje procentuální rozdělení respondentů do tří věkových kategorií. Nejsilnější zastoupení měla věková kategorie 65 a více let, tj. 39 %. Méně početná byla kategorie 18-31 let (33%) a nejméně respondentů se objevilo v kategorii středního věku, tj. 36 (28%) respondentů.

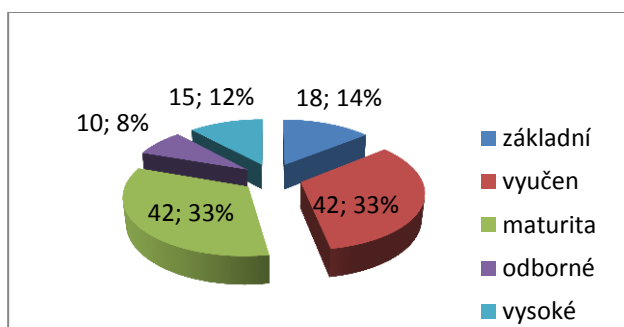
Graf č. 2 Sexuální orientace

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce respondentů uvedlo heterosexuální orientaci (111), menší zastoupení měla bisexuální orientace respondentů (11) a nejméně lidí označilo homosexuální orientaci (5).

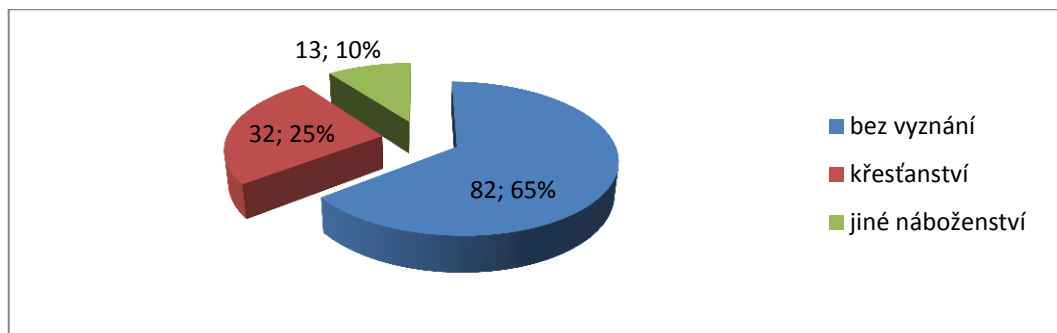
Graf č. 3 Vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Zajímavou proměnnou ve zkoumání přijetí či nepřijetí lidí s homosexuální orientací byla míra nejvyššího dosaženého vzdělání. V celkovém vzorku respondentů je 18 (14%) lidí se základním vzděláním, 42 (33%) odpovídajících osob je vyučeno v oboru a stejný počet respondentů dokončilo střední školu s maturitou, tj. 42 (33%).

Graf č. 5 Náboženské přesvědčení

Zdroj: vlastní výzkum

Nevětší zastoupení měli respondenti, které se nehlásí k žádnému náboženskému přesvědčení (65 %), lidí hlásících se ke křesťanské víře odpovídalo 25 %. Pouze 10 % respondentů uvedlo odpověď jiná náboženství.

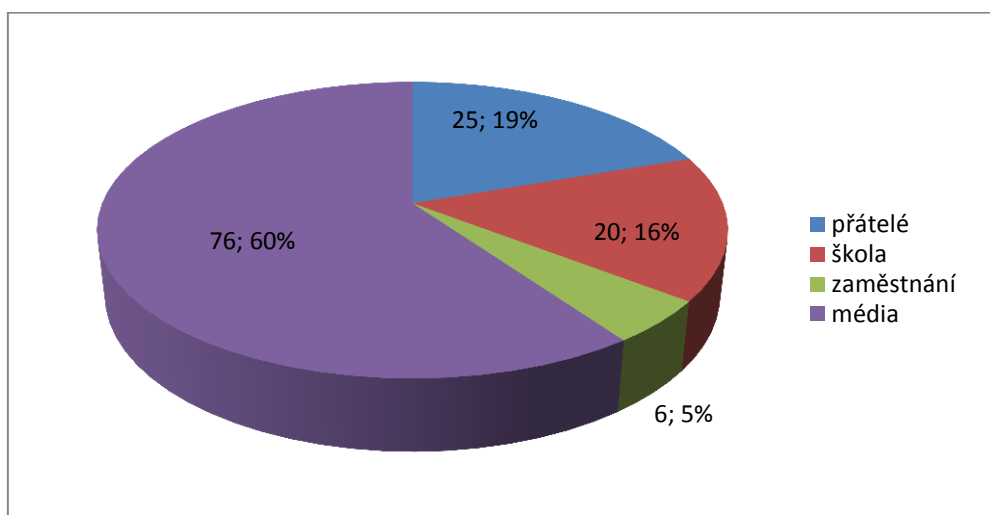
VÝSLEDKY

V této kapitole jsou zpracovány a vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření bez identifikačních otázek, které jsou zpracovány v kapitole předešlé (Charakteristika souboru).

Otázka č. 6: Kde jste se nejvíce doslechli o tématu homosexuality?

Prostřednictvím šesté otázky bylo cílem zjistit nejčastější zdroj informací o homosexualitě pro širokou veřejnost. Zvolila jsem jako odpovědi čtyři základní informační kanály: média, škola, zaměstnání a přátelé.

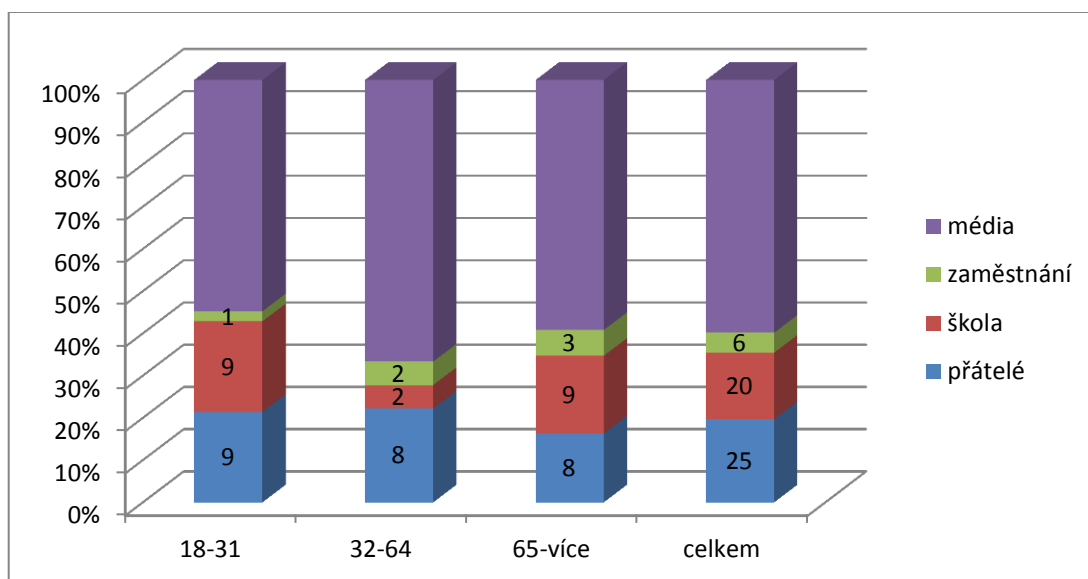
Graf č. 6 Zdroj informací o homosexualitě

Zdroj: vlastní výzkum

Největší podíl na informovanosti lidí mají média, 76 (60%) lidí získalo informace o homosexualitě prostřednictvím televize, internetu, časopisů aj. Dalších 25 (19%) dotazovaných uvádí, že se nejvíce informací dozvědělo od přátel. U 20 (16%) respondentů byla hlavním informačním kanálem škola a aktivity s ní spojené. A ostatních 6 (5%) respondentů získalo informace o homosexualitě v zaměstnání.

Graf č. 7 Zdroj informací o homosexualitě z hlediska věku

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 7 můžete vidět, jaký vliv má na informovanost občanů z Vrchlabí jejich věk. V kategorii mladých dospělých se největším zdrojem informací stávají média. Procentuálně shodné zdroje (21,4 %) jsou přátelé a škola a pouhých 2,4 % respondentů získalo nejvíce informací v zaměstnání. Lidé ve střední dospělosti jsou opět nejvíce informováni z médií (66,7 %), odpověď přátelé zvolilo 22,2 % a shodných 5,6 % získala odpověď škola a zaměstnání. U seniorů se dostáváme k větší míře osvěty ze školy, kterou uvedlo 18,4 % dotazovaných, od přátel nabylo informace 19,7 % a 4,7 % ze zaměstnání.

Tabulka č. 1 Zdroj informací o homosexualitě z hlediska dosaženého vzdělání

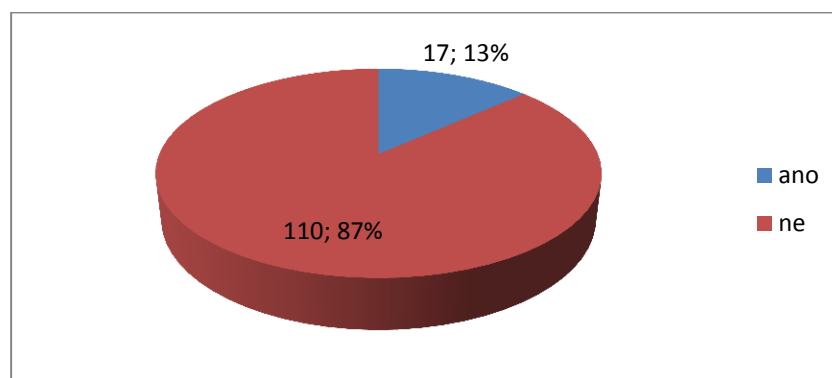
	Základní		Vyučen/a		Střední s maturitou	
	celkem	%	celkem	%	celkem	%
přátelé	4	22,2	10	23,8	7	16,7
škola	4	22,2	7	16,7	6	14,3
zaměstná	0	0,0	0	0,0	4	9,5
média	10	55,6	25	59,5	25	59,5
suma	18		42		42	
	Vyšší odborné		Vysoké vzdělání		suma	
	celkem	%	celkem	%	celkem	%
přátelé	0	0,0	4	26,7	25	19,7
škola	2	20,0	1	6,7	20	15,7
zaměstná	1	10,0	1	6,7	6	4,7
média	7	70,0	9	60,0	76	59,8
suma	10		15		127	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 1 zobrazuje procentuální zastoupení jednotlivých informačních zdrojů, které respondenti uvedli jako nejvýznamnější informační kanál o daném tématu z hlediska jejich dosaženého vzdělání.

Otázka č. 7: Vadilo by Vám mít homosexuály mezi svými přáteli?

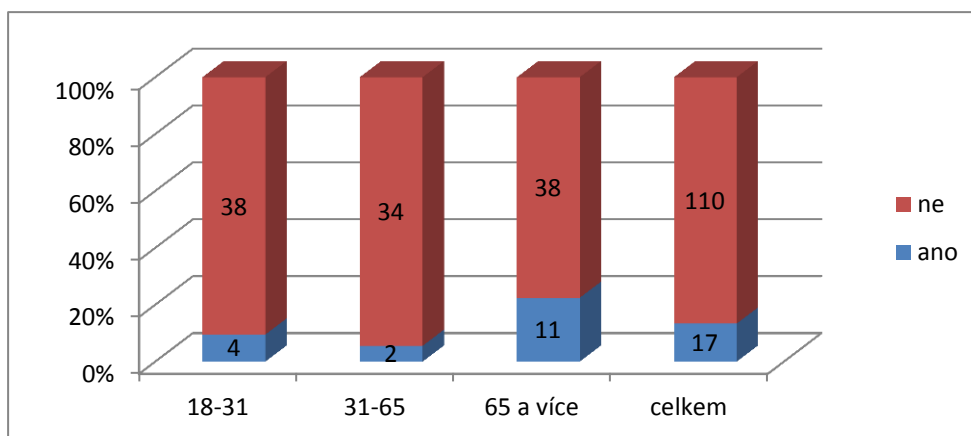
Graf č. 8 Tolerance homosexuality mezi přátely

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 127 respondentů by 110 (87%) nevadilo mít mezi svými přáteli homosexuálně orientované jedince a pouze 17 (13%) respondentů by tento fakt nebylo ochotno přijmout.

Graf č. 9 Tolerance homosexuality mezi přátely z hlediska věku

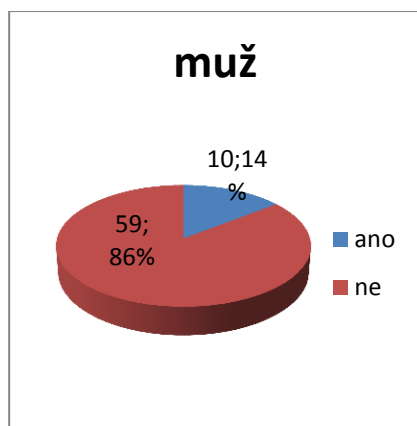

Zdroj: vlastní výzkum

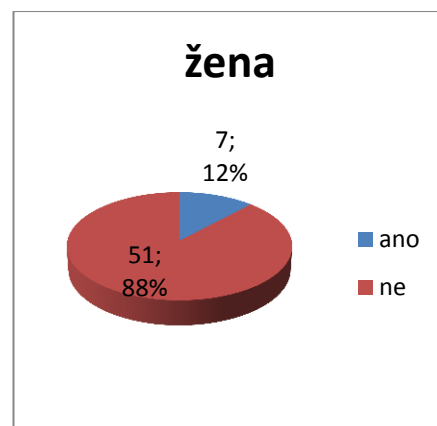
Z grafu č. 9 je patrné, že nejčastěji by s přítomností homosexuality u svých přátel měli problémy lidé starší 65 let. Z celkových 59 seniorů by mezi svými přáteli homosexuála nepřijalo 11 (22,4 %) a 38 (77,6 %) by tento fakt nevadil. U lidí středního

věku tuto skutečnost odmítá 5,6 %. V kategorii mladých - dospělých je tolerance homosexuality obdobná jako u střední dospělosti, kdy tento fakt odmítá 9,5 % dotázaných.

Graf č. 10/ 11 Přijetí homosexuality mezi přáteli – muži/ ženy

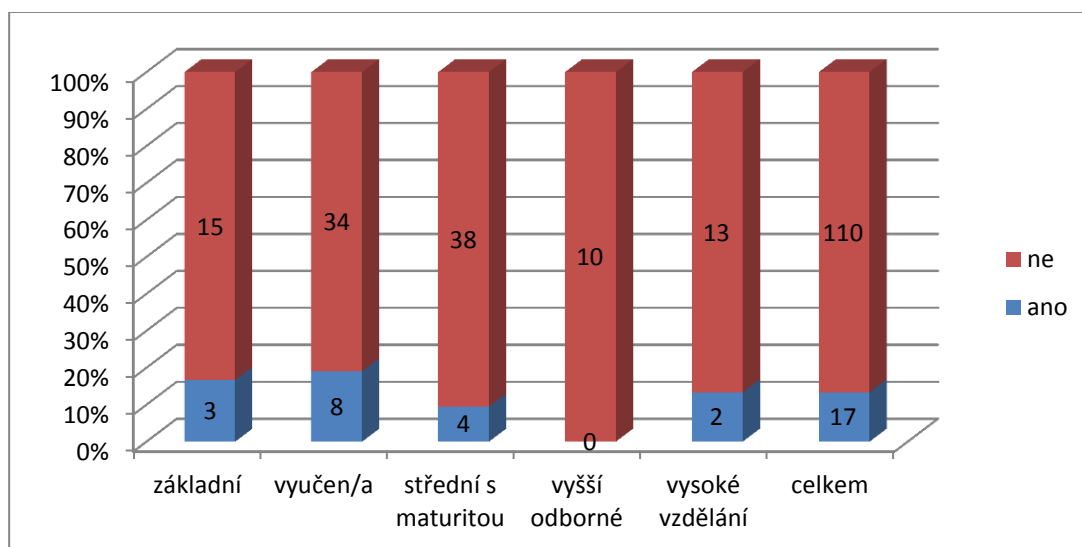
Zdroj: vlastní výzkum

Zdroj: vlastní výzkum

Z genderového hlediska jsou ke skutečnosti homosexuality mezi přáteli otevřenější ženy než muži. Z grafu č. 10 a 11 vidíme, že 14 % mužů homosexualitu u přátel odmítají. Ženám by přítomnost homosexuálně orientovaného jedince vadila v 12 %.

Graf č. 12 Tolerance homosexuality u přátel z hlediska vzdělání

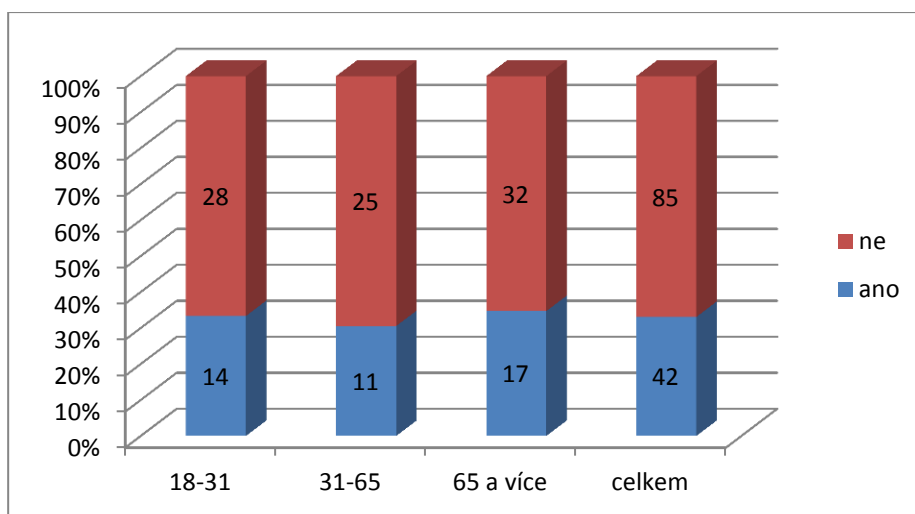
Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti se základním vzděláním by homosexuála mezi přáteli nechtěli v 16,7 %, lidé s vyučením v 19 %, středoškoláci s maturitou v 9,5 %. Lidem s vyšším odborným vzděláním by tento fakt nevadil ani v jednom případě a u lidí s vysokým vzděláním by tuto skutečnost nepřijalo 13,3 %.

Otázka č. 8: Vadilo by Vám mít homosexuály v rodině?

V porovnání s předchozí otázkou získáváme více negativistické postoje na skutečnost mít ve své bezprostřední blízkosti homosexuální jedince.

Graf č. 13 Tolerance homosexuality v rodině z hlediska věku

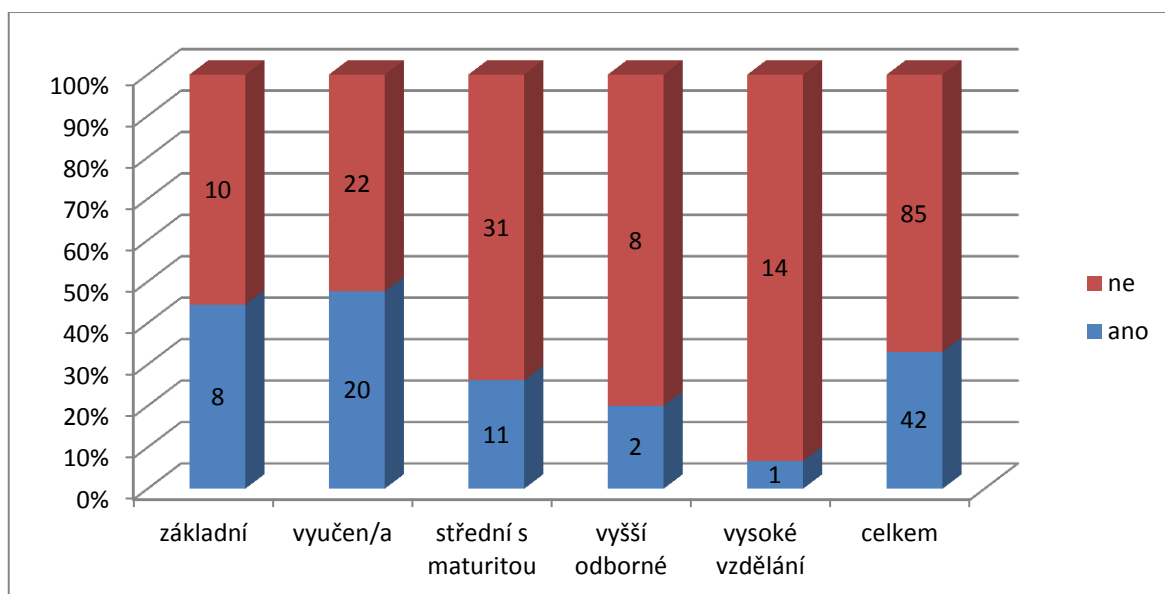

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 13 ukazuje, že v kategorii mladých dospělých by s tímto faktem mělo problém 14 (33 %) respondentů oproti 28 (67 %). V druhé věkové kategorii 31 až 64 let se negativně k dané skutečnosti vyjadřuje 11 (30,6 %) dotazovaných a 25 (69,4 %) by s tím problém nemělo. Nejpočetnější skupinou se záporným postojem je kategorie seniorů. Z celkových 49 lidí tuto skutečnost zamítá 17 (34,7 %) lidí a 32 (65,3 %) zvolilo odpověď, že by jim homosexualita v rodině nevadila.

V celkovém součtu homosexualitu v rodině přijímá 85 (66,9 %) respondentů a 42 (33,1 %) ji naopak odmítá.

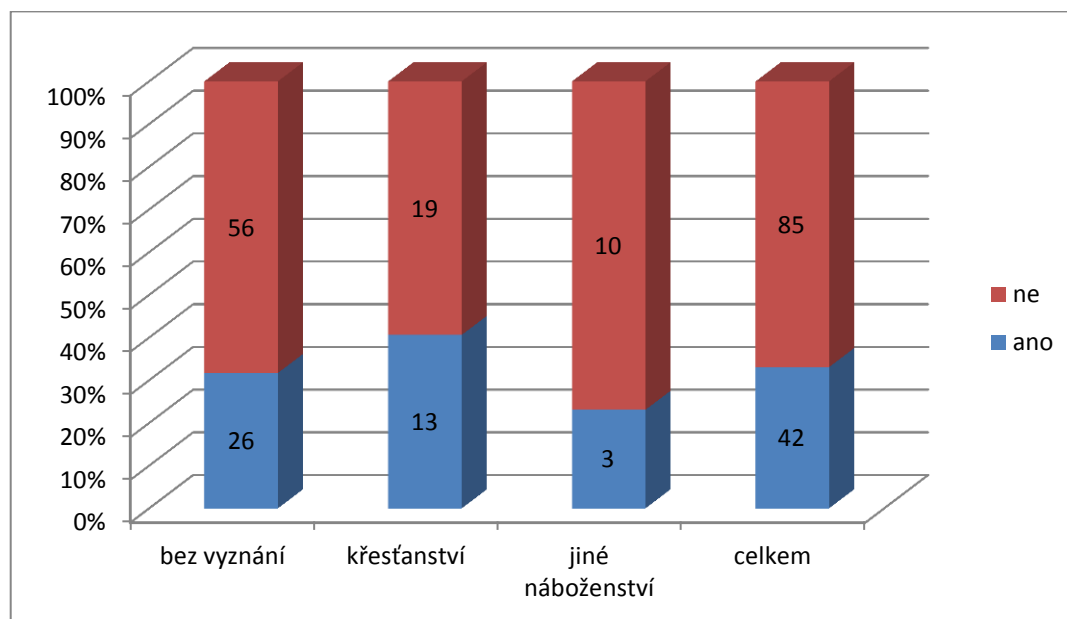
Graf č. 14 Tolerance homosexuality v rodině z hlediska dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

V tomto grafu č. 14 můžete vidět klesající tendenci v závislosti míry vzdělání a ochotou přijmout fakt homosexuality mezi rodinnými příslušníky. Téměř shodný procentuální výsledek byl získán u lidí se základním vzděláním (odpověď ano zvolilo 44,4 % a odpověď ne zvolilo 55,6 %) a s vyučením v oboru (ano - 47,6 %; ne - 52,4 %). Respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou se k dané problematice postavili otevřeněji a z celkových 52 respondentů zvolilo kladnou odpověď 26,2 % a zbývajícím 73,8 % by homosexualita v rodině nevadila. Lidé s vyšším odborným vzděláním proti tomuto faktu protestují v 20 %. Poslední kategorie lidí s vysokoškolským vzděláním se stali nejtolerantnější skupinou, kdy pouhých 6,7 % respondentů by nechtěla akceptovat přítomnost homosexuála mezi rodinnými příslušníky a 93,3 % s tímto faktem nemá problém.

Graf č. 15 Tolerance homosexuality v rodině z hlediska náboženského vzdělání

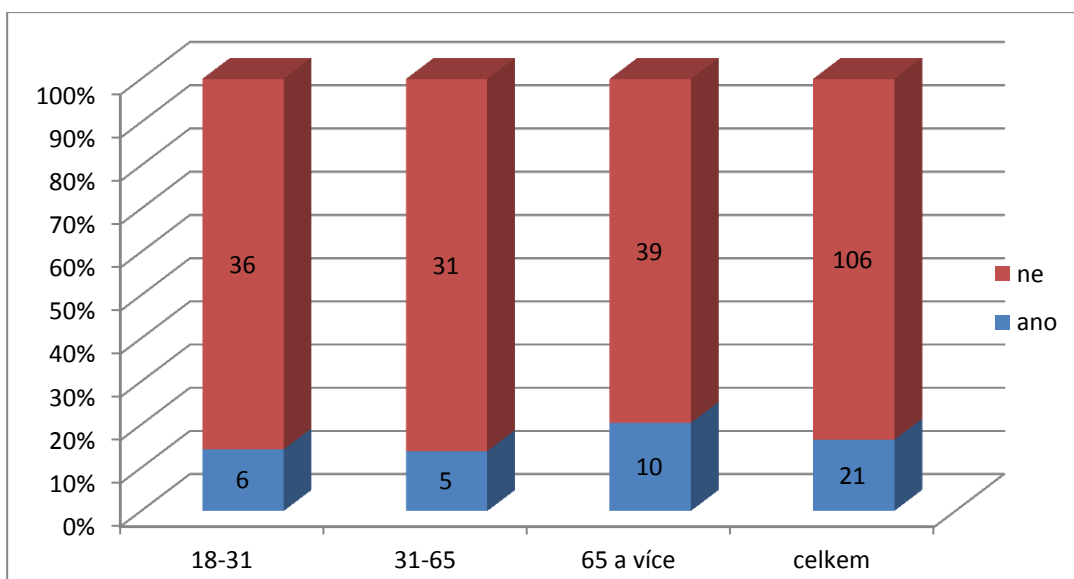
Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce tolerantní skupina lidí se ukazuje ta, jež zvolila možnost jiné náboženství. V této skupině možnost homosexuality v rodině odmítá pouze 23,1 %. Lidé označující se jako lidé bez náboženského vyznání by homosexuála v rodině nechtěli v 31,7 % a nejnižší míru tolerance projevili křesťané, kteří v 40,6 % zvolili odpověď ano.

Otázka č. 9: Myslíte si, že je homosexualita duševní porucha?

Následující otázka je jednou z určujících pro výzkum, protože sleduje hypotézu, zda stále panuje přesvědčení, že je homosexualita brána jako duševní choroba.

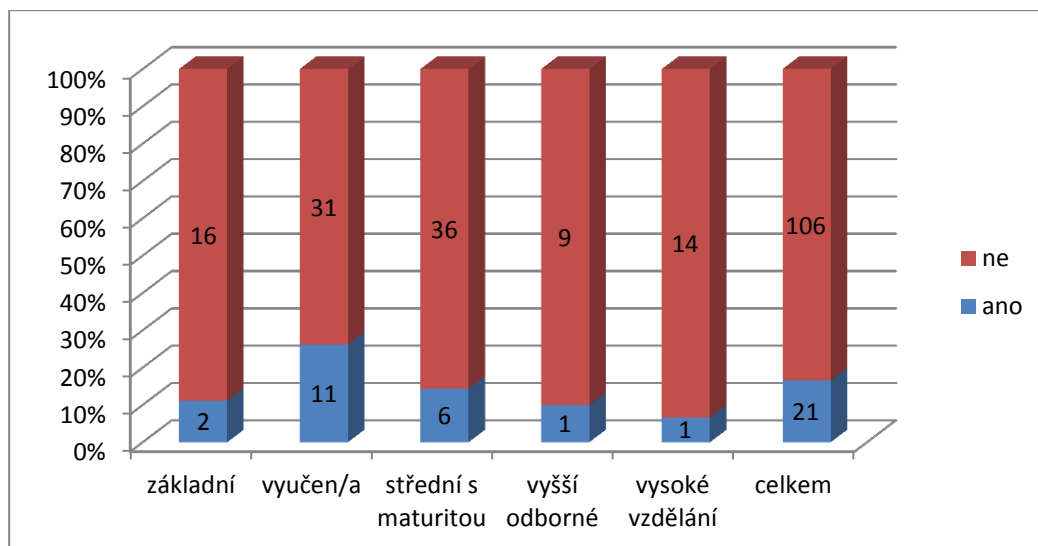
Graf č. 16 Vnímání homosexuality jako duševní poruchy z hlediska věku

Zdroj: vlastní výzkum

S názorem, že homosexualita je duševní porucha, se z celkového počtu 127 respondentů ztotožňuje pouze 21 z nich a dalších 106 s tímto tvrzením nesouhlasí. Nejvíce respondentů s názorem, že homosexualita je duševní poruchou, se objevilo ve věkové kategorii lidí starších 65 let, kde tuto odpověď zvolilo 10 (20,4 %) odpovídajících a 39 (79,6 %) uvedlo zápornou odpověď. Téměř se stejným výsledkem jsme se setkali u skupiny mladých - dospělých a lidí středního věku. Kategorie mladých - dospělých ve 14,3 % uvedla, že jde o duševní poruchu, a stejně jako ve 13,9 % skupina lidí ve středním věku.

Graf č. 17 Vnímání homosexuality jako duševní poruchy z hlediska dosaženého vzdělání

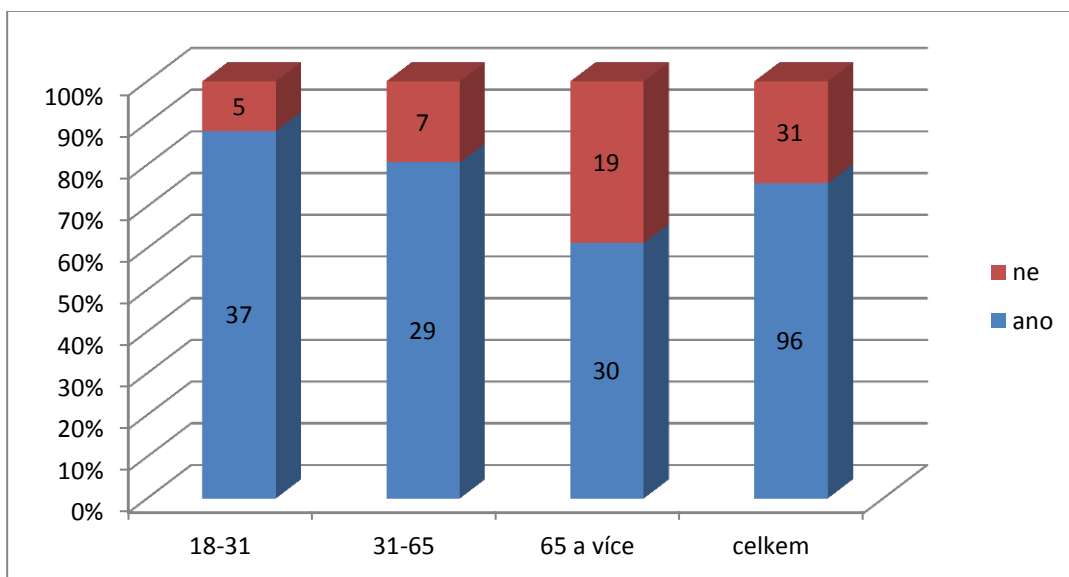
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 17 ukazuje míru informovanosti dotazovaných lidí v závislosti na jejich vzdělání. Lidé se základním vzděláním si v 11,1 % myslí, že homosexualita je duševní porucha. Lidé s vyučením tento názor zastávají v 26,2 %. Respondenti se středoškolským vzděláním vnímají homosexualitu jako duševní poruchu ve 14,3 %. Lidé s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním odpovídají téměř shodně.

Otázka č. 10: Souhlasíte s uzákoněním registrovaného partnerství?

Následující otázka znázorňuje otevřenost respondentů vůči přijetí zákona o registrovaném partnerství v České republice.

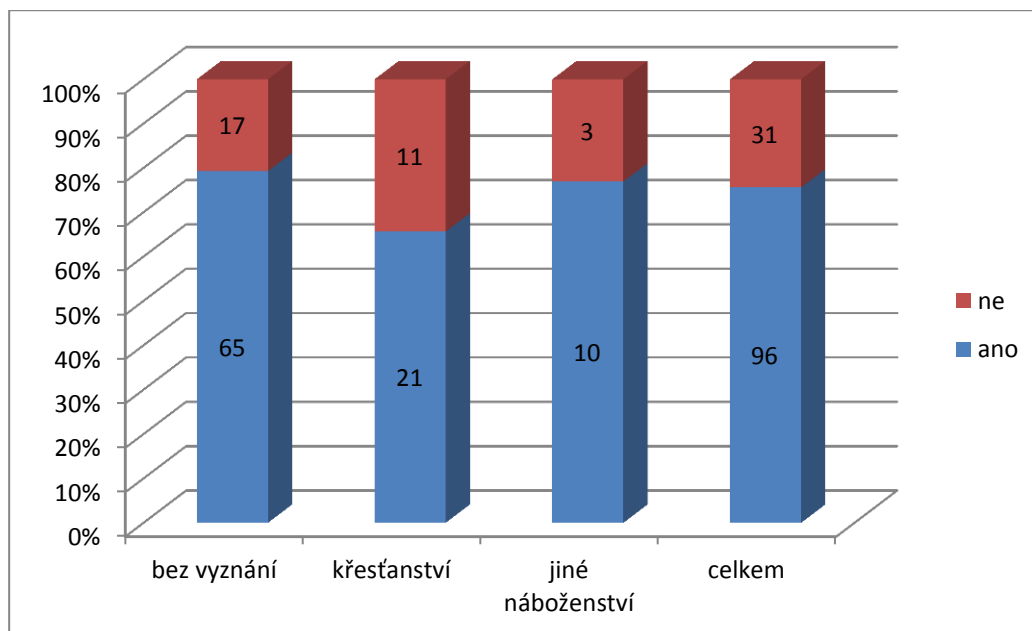
Graf č. 18 Ochota přijmout zákon o registrovaném partnerství z hlediska věku

Zdroj: vlastní výzkum

V jednotlivých věkových kategoriích ochota přijmout takový zákon klesá v závislosti s rostoucím věkem. U mladých - dospělých s uzákoněním registrovaného partnerství souhlasí 37 (88 %) respondentů a 5 se vyjádřilo k otázce negativně. Lidé ve střední dospělosti se zákonem souhlasí v 80 % a lidé starší 65 let zákon přijímají v 61 % (30 respondentů). V poslední kategorii lidí starších 65 let z celkových 49 respondentů se kladně vyjádřilo 30 (61 %) seniorů a zápornou odpověď podalo 19 (39 %) z nich.

Graf č. 19 Ochota přijmout zákon o registrovaném partnersví z hlediska náboženského vyznání

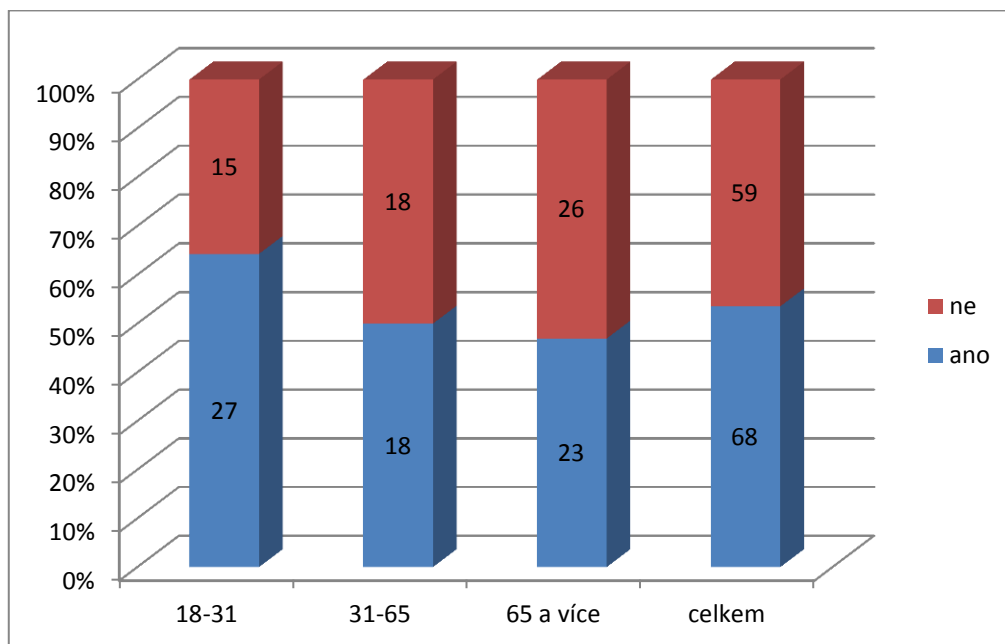

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce otevření k odsouhlasení zákona jsou lidé, kteří se nehlásí k žádnému vyznání. Tito lidé se zákonem souhlasí v 79,3 %. Lidé, kteří se hlásí k jinému náboženství, než je křesťanská církev, tak jsou názorově velmi blízce shodní s lidmi bez vyznání (76,9 %). Lidé s nejnižším počtem kladných odpovědí je ve skupině křesťansky založených lidí, kdy se zavedením zákona souhlasí 65,4 %.

Otázka č. 11: Souhlasíte s tím, že by homosexuální páry měly dostat možnost vychovávat děti?

Graf č. 20 Souhlas s adpcí děti stejnopohlavními páry z hlediska věku

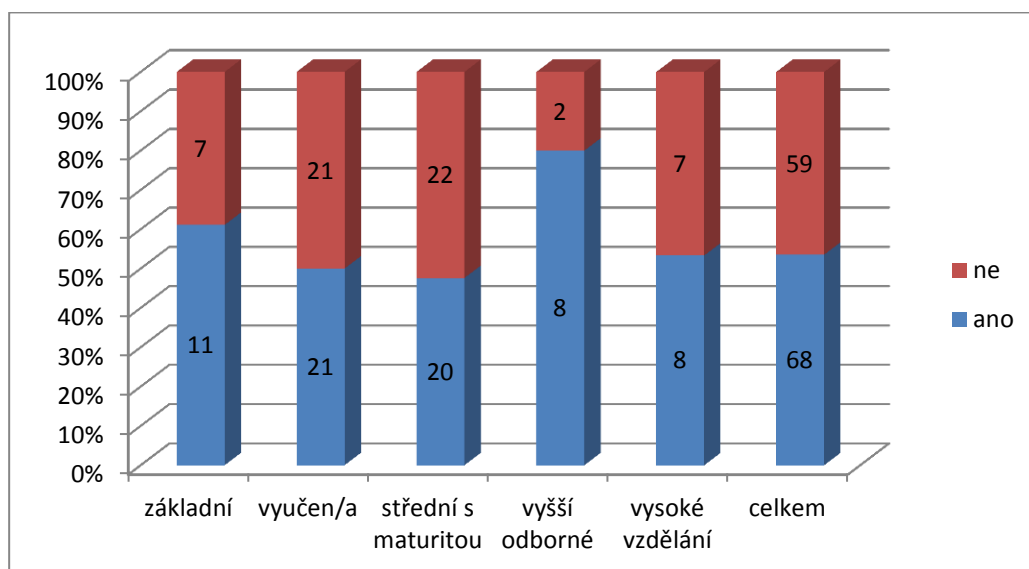

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 127 respondentů s adpcí dětí homosexuálními páry souhlasí 68 (53 %) odpovídajících a 59 (47 %) je proti. S nejvyšší mírou otevřenosti a souhlasem jsme se setkali u skupiny mladých - dospělých, kteří v 64 % souhlasili s možností homosexuálů vychovávat děti. Méně kladných odpovědí bylo získáno od lidí středního věku, kde přesně polovina lidí souhlasila a druhá polovina zvolila zápornou odpověď. Senioři byli k této otázce nejvíce odmítaví, kdy souhlasilo pouhých 47 %.

Jakou roli v rozhodování o možné adopci homosexuálními páry má vzdělání respondentů, nám ukazuje graf č. 21.

Graf č. 21 Souhlas s adopcí dětí stejnopohlavními páry z hlediska vzdělání

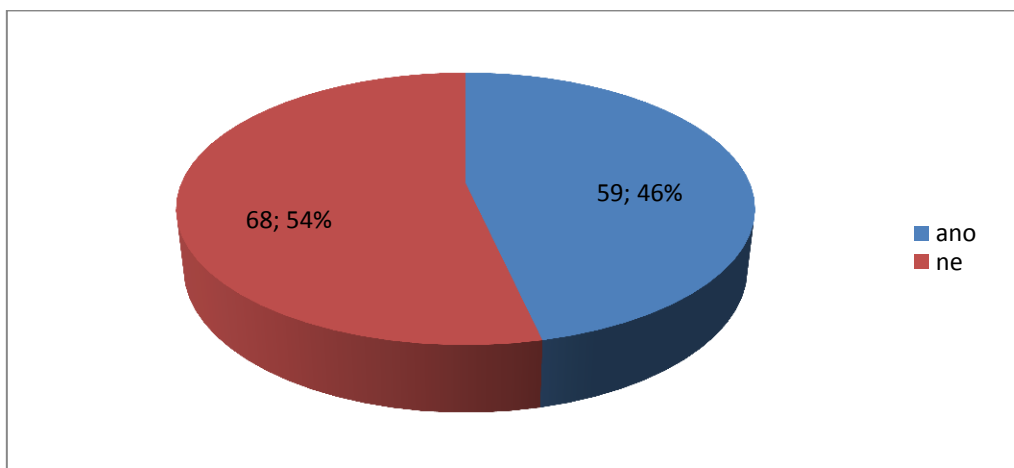

Zdroj: vlastní výzkum

Tento graf ukazuje, že míra vzdělanosti není přímo úměrná k názoru, že by homosexuální páry mohly vychovávat dítě. Nejvíce tomuto kladnému rozhodnutí byla nakloněna skupina respondentů, kteří dosáhli vyššího odborného vzdělání (80%), dále lidé se základním vzděláním (61,1%), vysokoškolsky vzdělaní respondenti (53,3%), vyučení v oboru souhlasí v polovině z případů (50%) a nejméně nakloněni tomuto rozhodnutí se ukázali respondenti se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou (47,6%).

Otázka č. 12: Vadilo by Vám, kdyby se ve Vaší blízkosti při návštěvě restaurace, kina či podobného zařízení začali líbat muži?

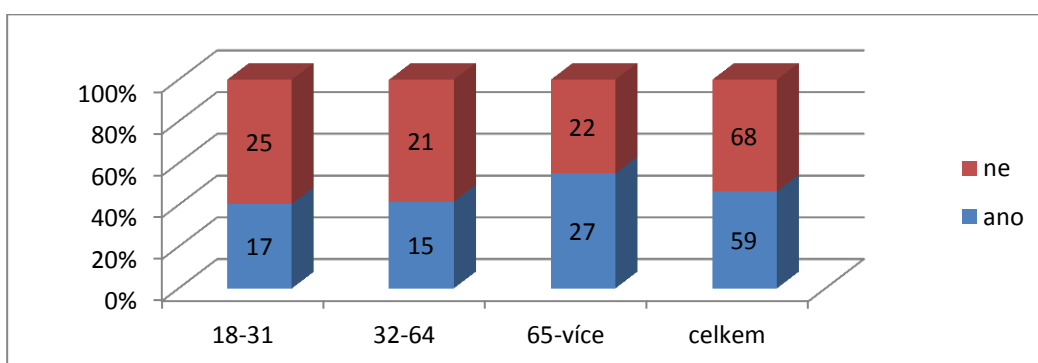
Graf č. 22 Tolerance líbajícího se homosexuálního párů na veřejnosti

Zdroj: vlastní výzkum

Na grafu č. 22 vidíme téměř stejné procentuální zastoupení obou odpovědí. Líbající se muži na veřejném místě by vadili 46 % respondentů a 54 % by s takovou zkušeností problém nemělo.

Graf č. 23 Tolerance líbajícího se homosexuálního párů z hlediska věku

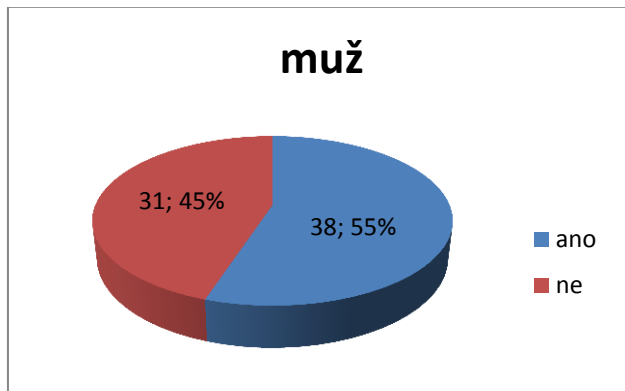

Zdroj: vlastní výzkum

Kategorie mladí - dospělí nechtějí tuto skutečnost tolerovat v 40,5 %, v kategorii střední dospělost 41,7 % a senioři 55,1 %.

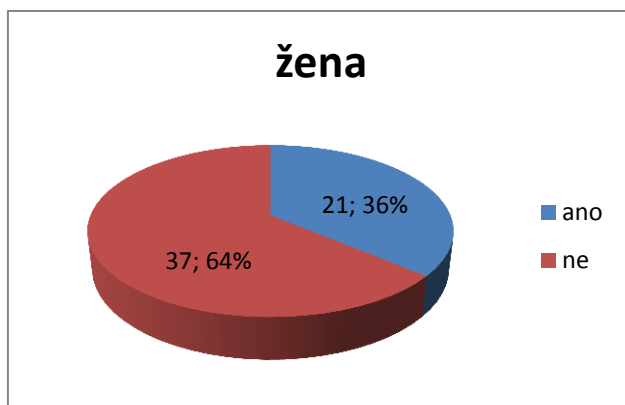
Graf č. 24 a 25 znázorňuje pohled na situaci z genderového hlediska u mužů (č. 24) a u žen (č. 25).

Graf č. 24 - muži

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 25 - ženy

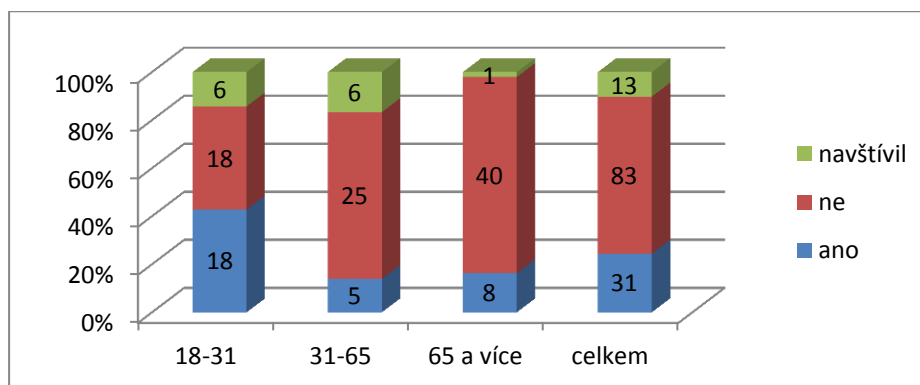

Zdroj: vlastní výzkum

Při genderovém rozdělení můžeme vidět větší otevřenost žen než mužů. Z celkových 59 odpovídajících mužů by takovou situaci nechtělo zažít 38 (55%) z nich. Stejná situace by vadila 21 (36%) respondentkám.

Otázka č. 13: Navštívil/a byste někdy gay klub?

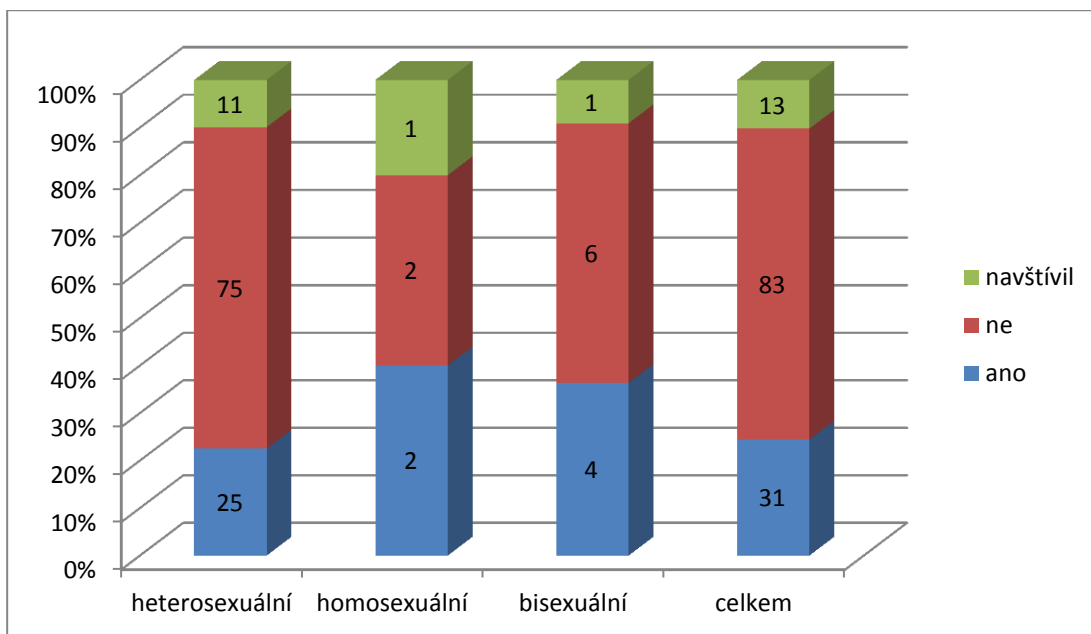
Graf č. 26 Otevřenost vůči gay podnikům z hlediska věku

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 26 ukazuje, že kategorie mladých - dospělých je nejvíce otevřená k návštěvě gay klubu, 18 respondentů by gay klub navštívilo a 6 dalších gay klub již dokonce navštívilo. V kategorii lidí středního věku už ochota k návštěvě takového podniku klesá a navštívilo by gay klub pouze 5 lidí z 36 dotazovaných, dalších 25 by takový podnik nikdy nenavštívilo a 6 z nich má s gay klubem již osobní zkušenost. U seniorů můžeme vidět jednoznačnou převahu respondentů, kteří by návštěvu gay klubu neuskutečnili. Jedná se o 40 seniorů, tj. 83,3 %, 8 (16,7 %) se k návštěvě vyjádřilo pozitivně a jeden z nich má zkušenost s návštěvou gay baru.

Graf č. 27 Otevřenost vůči gay podnikům vzhledem k sexuální orientaci

Zdroj: vlastní výzkum

V dalším grafu č. 27 můžeme vidět otevřenost vůči gay podnikům v závislosti na vlastní sexuální orientaci. Respondenti s heterosexuálním zaměřením tento podnik již navštívili v 11 (9,9 %) případech z celkových 111. Dalších 25 (22,5 %) by s návštěvou podniku nemělo problém a ostatních 75 (67,6 %) by podnik nenavštívilo. Ve skupině homosexuálně orientovaných respondentů, která má nízké zastoupení, se dostáváme k téměř shodným výsledkům. Z celkového počtu pěti odpovídajících získáváme výsledek, že 40 % by podnik navštívilo, 40 % by naopak podnik nenavštívilo a zbylých 20 % takovou zkušenost již má.

4 DISKUZE

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na lidi žijící ve městě Vrchlabí a jeho nejbližším okolí ve věku mladé dospělosti (18-30let), středního věku (30-64let) až do seniorského věku (65+). Věkové rozmezí a generační rozdíl byl určujícím znakem pro tento výzkum. V rámci stanovených hypotéz vycházím z předpokladu, že starší generace a senioři budou k otázkám homosexuality méně tolerantní než mladší generace.

Dalším identifikačním znakem bylo rozdělení respondentů dle pohlaví. V rámci dotazníků se podařilo zajistit přibližně stejný počet odpovídajících mužů (54%) a žen (46%). Otázka pohlaví bývá uváděna jako nejvýznamnější vliv na toleranci vůči homosexualitě. Většina autorů se shoduje, že k sexuálním otázkám jsou mnohem více otevřenější muži než ženy (Janus a Janus, 1993, Johnson et al., 1994, Sneddon a Kremer, 1929), nicméně při konkretizaci sexuálních otázek na homosexualitu získáváme liberálnější postoje spíše od ženského pohlaví (Weiss a Zvěřina, 1997).

Graf č. 3 znázorňuje sexuální orientaci respondentů. Ze všech 127 dotazovaných se k homosexuální orientaci přihlásilo 11 (9%) osob, k heterosexuální orientaci pak 111 (87%). K bisexuální orientaci se přihlásilo 5 (4%) respondentů. Veškeré výzkumy na dané téma se staly značně problematické. U mnoha lidí dochází k záměně homosexuální orientace s homosexuálním chováním, a to zejména u žen. V roce 1994, kdy byl proveden výzkum (Weiss a kol.), tak se k homosexualitě přihlásilo 0,3% mužů a 0,4% žen. Důvodem takto malých čísel bylo krátké trvání osvěty od roku 1989. Dalším častým jevem je, že ženy svoji orientaci mnohdy nepřiznají, je snáze maskovatelná a ženy často žijí v heterosexuálních svazcích a svoji odlišnou orientaci skrývají za různé diagnózy sexuálních poruch. (38) Graf č. 4 zobrazuje míru nejvyššího dosaženého vzdělání výzkumného souboru. Výzkumy ukazují, že u lidí s vyšším vzděláním míra tolerance k LGBT menšině roste. Weiss ve svém výzkumu z roku 1999 uvádí, že

vzdělanější lidé homosexualitu vnímají více jako jednu z variant lidského chování či jako neškodnou odchylku. (5)

Dalším určujícím znakem bylo náboženské vyznání. Religiozita se stává důležitým faktorem ovlivňujícím názor na homosexuální menšinu. U věřících lidí jsou postoje k homosexualitě značně záporné, zejména se dále zvýrazňují rozdíly mezi muži a ženami, kdy muži se dožadují trestnosti a obávají se vlivu na mládež, oproti ženám, které mají tendenci homosexualitu medicinizovat. (5)

Při analýze odpovědí na otázku, kde se lidé nejvíce doslechli o tématu homosexuality, se jednoznačně ukázalo, že média jsou v dnešní době největším zdrojem informací pro společnost. Respondenti ve všech věkových kategoriích nejčastěji uvedli média jako nejvýznamnější zdroj informací o daném tématu. Konzumní společnost je nutno informovat a informace poskytovat co nejjednodušší cestou, tomu odpovídá otevření povědomí o LGBT menšině široké veřejnosti po roce 1989. Do tohoto roku byla homosexuální menšina v České republice ve velké míře tabuizována. Zlomový rok 1989 byl pro homosexuální menšinu osvobozující. Liberální postoje se začali ukazovat u více jak 50 % celkové populace. Velkou zásluhou mají právě média, jejich otevření se vůči takovým tématům a činnost mnoha nově vznikajících sdružení, která pracovala na osvětě v rámci homosexuality. Po roce 1989 existují rozhlasové a televizní stanice, které část svého vysílání věnují problematice homosexuálů a programům vytvořeným právě pro tuto menšinu. (39)

Nejméně respondentů zvolilo možnost zaměstnání, pouhých 5 % dotázaných. Druhý nejhorší výsledek čítá odpověď škola, ze které respondenti načerpali nejvíce informací v pouhých 16 % ze všech odpovědí. V tuto chvíli se dostáváme k názoru, že by osvěta v oblasti školství měla určitě posílit. Petr Kaňka, člen občanského sdružení CODE 004, zastává názor, že školní prostředí je velmi významným formujícím faktorem pro mladé lidi, kteří si teprve utváří svůj pohled na svět. Učitel by tedy měl být otevřený otázkám lidské sexuality, i ve smyslu té menšinové. Vnímání homosexuality v takovém prostředí často probíhá ve dvou rovinách, které se úzce prolínají. Jedinec, který si začne uvědomovat, že jeho sexuální orientace je odlišná od ostatních, a začne procházet procesem „coming out“. Tento proces může být usnadněn

prostřednictvím pedagogů, kteří přinesou odborné informace o homosexualitě, její etiologii a nabídnou pohled ze strany minority. Tímto se dá zajistit tolerantnější a akceptující postoj ze strany heterosexuálních spolužáků. Zároveň očima menšinové společnosti, téměř 100 % homosexuálně založených jedinců hodnotí svoji sexuální výchovu jako nedostatečnou a zdůrazňují, že právě takové informace jim často chyběly v rámci jejich vlastního sebezpřijetí. (40)

Další část výzkumu se věnovala míře tolerance a akceptace homosexuality v nejbližším okolí většinové společnosti. Tímto se zabývala otázka č. 7 a otázka č. 8., zda by lidem vadila homosexualita mezi přáteli a v rodině. Výsledky ukazují, že v celkovém součtu všech respondentů jsou postoje lidí liberální. Přesto by spíše homosexuála přijali mezi svými přáteli než v rodině. Průzkum z března roku 2012, který zjišťoval míru tolerance homosexuálů v České republice, uvádí, že se tolerance vůči gayům dlouhodobě zvyšuje.

*„Lidi s **homosexuální orientací** nechtělo v roce 2003 za sousedy 42 % dotázaných, číslo každým rokem klesá, až na **dnešních 23 %**. A z důvodu celkové kultury a přejímání myšlení západních zemí lze čekat, že tento klesající trend bude (naštěstí) pokračovat.“ (41)*

Z mezigeneračního hlediska homosexualitu mezi přáteli či v rodině nejvíce odmítají senioři, tato skutečnost potvrzuje hypotézu č. 1. I přes to se naše republika ukazuje jako stále více liberální a postoje lidí mnohem tolerantnější.

Důležitou otázkou v mém výzkumu byla otázka č. 9, zda si veřejnost myslí, že je homosexualita duševní porucha. V celkovém součtu všech respondentů se s tímto zastaralým názorem ztotožňuje 16,5 %. Vzhledem k tomu, že od vyškrtnutí homosexuality ze seznamu nemocí Americkou psychiatrickou asociací roku 1973 a následně roku 1992 byla homosexualita vyřazena ze seznamu sexuálních nemocí na mezinárodní úrovni Světovou zdravotnickou organizací WHO, uplynula již řádka let, tak je vidět, že nadále přežívá v malé míře přesvědčení, že je homosexualita nemoc či duševní porucha.

Respondenti ve věku 18-30 a 31-64 let se téměř shodují v názoru, zda homosexualita je či není duševní porucha. Ve věku od 18-30 let si 14,3 % respondentů

myslí, že homosexualita je duševní porucha, a ve věku 31-64 let tento názor přijímá za svůj 13,9 % lidí. U seniorů se procento lidí s tímto názorem nepatrně zvyšuje na 20,4 %.

Tímto se mi potvrzuje hypotéza č. 2, že senioři nadále vnímají homosexualitu jako nemoc (úchytku). Pozitivně můžeme vnímat fakt, že i když u seniorů je procento tohoto názoru převládající nad mladšími ročníky, tak není výsledné číslo o tolik vyšší a tento zastaralý názor postupně začíná ve společenském měřítku mizet. Pokud se zaměříme na graf č. 15, který znázorňuje vnímání homosexuality jako nemoci z hlediska dosaženého vzdělání respondentů, tak dojdeme k závěrům, že výše dosaženého vzdělání odpovídá míře informovanosti o dané problematice. Respondenti se základním vzděláním zvolili odpověď, že homosexualita je duševní nemoc v 11,1 % , lidé vyučení v oboru v 26,2 %, lidé se středoškolským vzděláním zakončeným maturitní zkouškou odpověď ano volí ve 14,3 %, lidé s vyšším odborným vzděláním odpovídají ano v 10 % a lidé s vysokoškolským vzděláním smýšlejí o homosexualitě jako o nemoci v 6,7 %. Tyto výsledky poukazují na to, že informovanost je do určité míry daná vzděláním a může mít souvislost s přístupem k informacím, který je v rámci studia přirozeněji dostupnější.

Další částí se dostáváme k postojům lidí k uzákonění registrovaného partnerství. Z velké části jde o otázku práv homosexuálů v České republice, a proč by nemohli mít stejná práva v rámci společného soužití jako heterosexuální páry. Dané téma je mnohokrát diskutované a vyvstává kolem něj mnoho doplňujících otázek. Počátky snah o prosazení takového zákona se datují od roku 1992, kdy jako hlavní iniciátor se stalo Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR. Podporu projevilo několik osobností kulturního a společenského života a na to následovala první petice pro podporu registrovaného partnerství u nás. Po několika zamítnutích, navrácení a opakovaném přepracování zákona 1. 6. 2006 přichází zákon o registrovaném partnerství v platnost.

(42)

Na grafu č. 16 můžeme vidět, do jaké míry respondenti souhlasí s institucí registrovaného partnerství. Podle předpokladů z výzkumu vyplývá, že s rostoucím věkem klesá otevřenost vůči tomuto zákonu. Nejtolerantnější se ukazuje mladá generace, 88 % se zákonem souhlasí. Kategorie dospělých zákon akceptuje v 81 % a

nejméně tolerantní je skupina seniorů, kteří s uzákoněním souhlasí v 62 %. Následující graf č. 17 poukazuje na rozdílnost názorů ohledně přijetí či nepřijetí zákona z hlediska náboženského vyznání. V tomto ohledu je nutno podotknout, že homosexuálové v České republice mají znatelně zjednodušené podmínky, jelikož zde není tak silné náboženské zázemí. (43)

Lidé, kteří se hlásí ke křesťanské víře, se zákonem souhlasí v 65,6 %. Ateisté zákon přijímají v 79,3 % a lidé, kteří uvedli jako odpověď „jiná náboženství“, se zákonem souhlasí v 76,9 %. Z těchto čísel vidíme, že ačkoli respondenti hlásící se ke křesťanství jsou nejméně nakloněni k uzákonění registrovaného partnerství, stále z nadpoloviční většiny se zákonem souhlasí. I přes nejvyšší míru nepřijetí u křesťansky založených respondentů můžeme vidět vysokou míru tolerance. V porovnání s jinými zeměmi jako je např. katolické Polsko, kde byl zákon o registrovaném partnerství již několikrát smeten ze stolu. Návrh na takový zákon se dokonce setkal s velice radikálními názory. Poslankyně Krystyna Pawlowiczova je přesvědčena, že homosexuálům by spíše prospěla terapie. „*Chtějí, aby za ně společnost platila. Je ale sexuální orientace důvod pro to, abychom financovali něčí neproduktivní existenci?*“ nechala se polská poslankyně slyšet při jednom z rozhovorů. (44)

V celkovém součtu všech respondentů se zákonem souhlasí 75,6 % (24,4 % nesouhlasí). Tento výsledek se jeví jako pozitivní, protože otevřenost vůči přijetí zákona stoupá v porovnání výzkumu CVVM provedeném v roce 2007, kdy s přijetím zákona souhlasilo 69 % respondentů.

Další otázka se dotýkala výchovy dětí homosexuálními páry. V této otázce se respondenti již více vymezují a zaujímají více zamítavý postoj než u předchozí otázky. V celkovém součtu 127 respondentů s touto možností souhlasí 68 (46,9 %) dotázaných a 59 (46,5 %) tuto možnost zamítá. Obdobně dopadl výzkum mínění veřejnosti z května roku 2012, kdy si pouhých 40,1 % respondentů myslí, že by homosexuálům měla být povolena adopce. (43)

Z hlediska věku získáváme opět předpokládaný výsledek, že s rostoucím věkem bude zamítavých odpovědí přibývat. Kladnou odpověď uvedlo u mladých - dospělých 64,3 %, v kategorii střední dospělost 50 % a senioři 46,3 %.

„Lidé se staví nejtolerantněji k uzavření registrovaného partnerství, poté k uzavření sňatku a nejméně jsou nakloněni možnosti adopce,“ uvedl Martin Ďurďovič z CVVM. (45)

Toto téma je nadále velice diskutované ve společensko-vědních kruzích a názory se různí. Na jedné straně stojí názor, že stejnopohlavní rodičovský pár dítěti nemůže ublížit a možnost vyrůstat v úplné, leč homosexuální domácnosti, než v dětském domově vidí mnoho lidí jako pozitivum pro dítě samotné. Avšak Anna Jančaříková (zakladatelka serveru drbna.cz a lesbická matka) tvrdí, že zákon o možnosti adopce homosexuálními páry počet dětí v domovech nesníží, protože takové páry touží po dítěti biologicky vlastním. (46)

Pokud se budeme chtít podívat na názory, které stojí v opozici, tak se často setkáme s názory, že dítě má vyrůstat v tradiční rodině s mužským i ženským vzorem. Otázkou je, kolik takových rodin v dnešní době funguje. Zdeněk Sloboda, sociolog z univerzity Palackého v Olomouci tvrdí, že není potřeba mužské a ženské role v tradičním slova smyslu, protože v některých rodinách dělají muži ženské práce a naopak. Nevidí tudíž problém v rozdělení rolí, dokonce zastává názor, že stejnopohlavní páry se o roli matky a otce podělit dokážou. Tyto argumenty byly předneseny v rámci debaty na Masarykově univerzitě v Brně 14. května 2013. Závěr debaty byl pozitivní pro stranu souhlasící s možností adopce stejnopohlavními páry, z celkových 206 zúčastněných 86 % jsou zákonu nakloněni. (46)

Z těchto poznatků a z výsledků mého výzkumu je zřejmé, že osvěta je opět důležitým faktorem. Míra informovanosti se stává stěžejní pro utváření si názorů lidí ve společnosti. Je nutné lidi informovat o důvodech pro a proti, aby byli schopni si utvořit vlastní názor na základě podložených informací. Zároveň je nutno právě tyto informace neustále aktualizovat, protože výzkumy se pohybují neustále kupředu a odborníci získávají nové poznatky, které je potřeba předat dál a neustrnout v zastaralých názorech a přesvědčeních.

Výzkum z roku 2012 zjistil, že nejzásadněji názory lidí souvisí s tím, zda znají někoho s homosexuální orientací. Ti, kteří takové lidi znají, jsou více nakloněni registrovanému partnerství i adopci. (43)

Podle téměř třicetiletého výzkumu ve Spojených státech se ukázalo, že homosexuální páry odchovají pouze 1,6 % homosexuálních dětí. Oproti tomu heterosexuální rodiče odchovají celé 4-6 % homosexuálů. (47) Tento výzkum vyvrací předsudek, že homosexuál vychová homosexuála.

Následující dvě otázky se zaměřily na vnímání homosexuality v bezprostřední blízkosti, a jak je na ně veřejnost ochotná reagovat a přijmout projevy, které jsou dané minoritě vlastní. Pokud na ulici potkáte líbající se heterosexuální pár, bez povšimnutí projdete dál, stejně tak pokud navštívíte večerní podnik pro většinovou společnost. V okamžiku, kdy narazíte na homosexuální pár v objetí, který si bude fyzicky projevovat náklonost, se měřítka společnosti začnou ubírat k otázkám, zda je to v pořádku a normální. Tato situace nám ukazuje, jak moc tolerantní jsme vůči homosexuální menšině a zda přijímáme jejich přirozené chování jako normu.

Při dotazování, jak by lidem vadilo, kdyby se v jejich přítomnosti začali líbat dva muži, se znovu dostáváme k názoru, že ženy jsou k otázkám sexuální odlišnosti otevřenější než muži. Mužům by taková situace vadila v 55 % a ženám pouze v 36 %. Otázka je postavená na konkrétní situaci líbajících se mužů, tak se dala předpokládat nižší tolerance právě od mužské populace. Je pravdou, že ženská homosexualita je lépe přijímaná, dokonce i často vyhledávaná, především na pornografických serverech. Na mužskou homosexualitu je pohled odlišný a více zamítaný.

Z hlediska věku jsou opět nejméně tolerantní senioři (ano vadí – 55,1 %), pak lidé středního věku (ano vadí – 41,7 %), a nakonec nejotevřenější skupina mladých - dospělých (ano vadí – 40,5 %).

Otevřenost vůči návštěvě gay podniku je podle předpokladu nejvyšší u mladých lidí. Důvodem je chuť zažít nové a zajímavé věci, pokud možno se vymykat z normálu a mít možnost říct, že právě takový podnik dotyčný navštívil. Překvapivě se setkáváme, i když s minimálním procentem, se seniory, kteří by takový podnik byli ochotni navštívit. Motivace těchto respondentů by poukazovala na vysokou míru otevřenosti a tolerance. Z celkových 48 seniorů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, by osm z nich bylo ochotno gay klub navštívit, a dokonce jeden z nich tuto zkušenost již má.

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak lidé z Vrchlabí a jeho okolí vnímají homosexualitu a s ní související otázky v rámci společnosti. Konkrétně bylo zkoumání zaměřeno na postoje lidí z hlediska jejich věku (stanovených věkových kategorií). Hypotéza č. 1, že vyšší míru tolerance má k homosexuálům mladá generace oproti seniorům, se nám potvrdila v několika případech. Otázka č. 7, 8, 10, 11, 12 a 13 nám v procentuálním výsledku dokazuje, že **hypotéza č. 1 se potvrzuje. Senioři jsou vůči homosexuální menšině méně tolerantní než mladá generace.**

Hypotézu č. 2, senioři stále vnímají homosexualitu jako nemoc (úchylku), není možné potvrdit. I když jsme v kategorii seniorů získali nejvíce souhlasných odpovědí, stále výsledek 20,4 % není tak alarmující, jak by se dalo předpokládat.

5 ZÁVĚR

První část mé bakalářské práce je plně věnována teorii homosexuality, jejímu vymezení a následně proměnám v čase a vnímání. V začátku jsem definovala několik důležitých pojmů, které jsou pro dané téma stěžejní. Věnovala jsem se procesu coming out, aby čtenář mohl lépe pochopit a vcítit se do role homosexuála, do jeho pocitů a prožívání sebe sama. Další kapitola nabízí stručný pohled do historie homosexuality a změny jejího pojetí v čase od dob starověkých kultur až po 80. léta 20. století. Dále jsem rozebrala stěžejní poznatky o homosexualitě v Bibli, její možné výklady a pohled církve na homosexuální menšinu. V poslední kapitole je nastíněna homosexualita v kontextu legislativy v ČR, zejména otázka registrovaného partnerství a adopce dětí.

Empirická část zkoumala vnímání, toleranci a informovanost občanů ve Vrchlabí z hlediska věku, pohlaví, sexuální orientace, výše dosaženého vzdělání a náboženského vyznání. Stanovené identifikační otázky se mi částečně potvrdili jako určující v rozdílnosti názorů na danou problematiku a v tuto chvíli mohu stanovit, že mezi faktory, které zásadně ovlivňují názor většinové společnosti vůči menšině, patří: věk, pohlaví, vzdělání a náboženské vyznání. Celkově jsou otevřenější lidé mladších ročníků, s vyšším vzděláním a bez náboženského vyznání.

Český národ patří v pohledu na gaye a lesby k nejtolerantnějším státům světa. I přes dlouhotrvající období komunismu a totality, kdy téma homosexuality bylo velkým tabu, tématem, o kterém se nemluvilo, které nebylo nikde vidět a bylo odsouváno na úplný okraj společnosti, tak naše společnost od roku 1989 udělala ohromný pokrok ve vnímání homosexuality. Nešlo jen o toleranci, ale o odbourání studu, zbavení se předsudků, načerpání informací a následné přijetí homosexuality jako přirozeného jevu.

Z generačního pohledu se dalo předpokládat, že starší generace, která byla vychovávána v minulém režimu, bude k homosexualitě více skeptická a může tuto skutečnost vnímat jako něco nového, co za jejich mládí nebylo. Často jde o lidi, kteří si neradi zvykají na něco nového a je jim přirozenější to, co už dobře znají. Lidé středního věku udělali velký pokrok oproti kategorii mladých - dospělých (18-30let). Lidé ve věku 31- 64 let zažili režim totalitní i dobu porevoluční, tudíž byli vychovávaní

společností, kde homosexualita byla tabu, byla vnímána jako něco nenormálního a byla postavena na okraj společnosti. Pokud se dostali na povrch zmínky o této minoritě, vždy byly spíše s hanlivým podtextem. Zároveň si prožili dobu revoluce a následnou dobu porevoluční, kdy toto téma vyplynulo na povrch a mnoha vznikajícími organizacemi za pomoci médií začalo být diskutované a tím se otevřelo široké veřejnosti. Od lidí byla najednou potřeba reakce na situaci a lidé začali být nuceni o homosexualitě začít přemýšlet. Lidé mladší, dnešního seniorského věku, byli více otevření o věcech přemýšlet. Šlo o společnost, která měla potřebu si říci své po dlouhém období úpadku a měla chuť s takovými věcmi začít pracovat a vnímat vliv médií, otevření hranic a poznatků zejména ze západního světa, kde v tu dobu homosexualita byla vnímána jinak než u nás. Začalo pro tuto věkovou kategorii období přemýšlení, vstřebávání informací a často k přijetí homosexuality jako součásti společnosti. Nejmladší kategorie v mém výzkumu, mladí - dospělí (18-30 let), vstupuje do veřejného mínění v době, kdy už doba začala být homosexualitě otevřená a nemá potřebu tuto skutečnost vnímat jako něco nového a přizpůsobovat se. I přesto, že je to téma nové, tak už je součástí společnosti. Pro tuto generaci jsou připravené další otázky spojené s homosexuální menšinou, u kterých jsou nuceni přepsat věci zažité a podívat se na nová fakta. Mluvím o registrovaném partnerství a možné adopci stejnopohlavními páry. V tuto chvíli jsou stavěni do situace, kdy je nutno přemýšlet nad argumenty odpůrců i zastánců. K utváření názoru těchto lidí je nutné zvýšit medializaci, aby se k lidem dostalo maximum odborných informací, které jsou základem pro vytvoření si názoru na danou tematiku.

Média jsou v dnešní době základním faktorem ovlivňujícím veřejné mínění. Respondenti ve všech věkových kategoriích, obou pohlaví, různého náboženského přesvědčení a různého stupně dosaženého vzdělání uvedli média jako hlavní zdroj informací o daném tématu. Žijeme v době, kdy právě média jsou nedílnou součástí každodenního života, a pokud je to zvolená cesta, jak se lidem s tímto tématem dostat po podvědomí a dodat jim co nejvíce informací, tak dle mého výzkumu tuto úlohu média splňují.

Co vnímám jako velmi negativní, je míra informování na českých školách. Děti by měly být seznamovány se sexuální výchovou a potažmo s homosexualitou jako součástí společnosti. Pedagogové by měli dětem dát možnost nahlédnout do definic, historie a současných problémů, které jsou s tímto tématem spojeny. Zapojení sexuální výchovy do škol je tématem mnoha diskuzí a myslím, že by mělo dojít co nejdříve k realizaci prozatím teoretických projektů. Je to právě mladá generace, která dnes sedí ve školních lavicích a vytváří si svůj pohled na svět, je nezbytně nutné jí podat komplexní souhrn informací, z kterých je schopna si svůj názor na svět utvořit.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak je homosexualita vnímána lidmi ve Vrchlabí a jeho okolí, konkrétně jaké jsou rozdíly vnímání této menšiny v rámci několika generací. Z výzkumu jsem zjistila, že občané města Vrchlabí jsou vůči otázce homosexuality dosti tolerantní, zvláště pak mladá generace. Mladí lidé jsou více přizpůsobiví věcem novým a netradičním. Nemají problém s přijímáním nových hodnot a lépe se přizpůsobují. Mnohdy je pro ně lákavé přijímat za své názory, které se zdánlivě odlišují od normy, a tím se snaží ukázat, že z takových věcí nemají strach. Myslím, že takové tendence jsou správné. Moderní doba si žádá otevírat se věcem novým a přijímat je za své. Jen otevřený přístup a s tím přicházející nové zkušenosti mohou naši společnost posunout dál.

Jeden z nejpozitivnějších faktů z mého výzkumu vychází názor, že homosexualita je vnímána jako nemoc u pouhých 16 % dotázaných. Představa homosexuality jako nemoci je velkou ostudou společnosti. Homosexualita přece není nemoc, kterou by se člověk nakazil či vrozená choroba. Pokusy o léčbu pomocí hormonů, chirurgických zákroků, umělé vytváření averze podáváním přípravku vyvolávajícím zvracení při pocíťování homosexuálního vzrušení či neurochirurgické zákroky se staly již dávno minulostí a myslím, že takové tendence jsou na rozhraní s lidskou důstojností. Tudíž zbavení se předsudků o lidské homosexualitě a zbavení se jejího zastaralého medicínského pojetí vnímám jako krok kupředu.

Zákon registrovaného partnerství vešel v platnost již před sedmi lety, nicméně názory lidí na toto uzákonění neustále doznívají. Někteří se smiřují, někteří pod tlakem nových informací názor mění a někteří jsou stále proti. Dobrou zprávou je, že těch

radikálně proti je každým rokem méně a tím je vidět zvyšující se míra tolerance vůči homosexuálům.

Otázka adopce stejnopohlavními páry je poněkud složitější. Společnost tuto možnost vnímá z mnoha různých úhlů pohledu. Je možné to vnímat jako další krok ke zrovnoprávnění homosexuálů a jejich fungování ve společnosti. Druhé stanovisko, které adopci homosexuálními páry zamítá, staví na názorech, že dítě má vyrůstat v tradiční rodině, kde je důležitá role obou rodičů, coby vzorů pro vyrůstajícího potomka. Dochází k velkým obavám ze šikany těchto dětí a k jejich vlastní sexuální identifikaci. Argumenty obou stran jsou dost přesvědčivé, ale neustále nové studie ukazují, že negativní dopad na dítě vychovávané stejnopohlavním párem neexistuje. Tradiční model rodiny postupně ztrácí svoji stabilitu a hledá si novou pozici v dnešní složité socio-ekonomické době, děti vyrůstají v dysfunkčních rodinách, často v rodinách s patologickým charakterem. K zamyšlení vede i prokazatelnost neprospívání dětí, které své dětství strávily v dětském domově. Častým rysem těchto dětí je následné bezdomovectví, u dívek ohrožení sexuálním násilím a jiné patologie. Pokud má dítě dobře prospívat, je potřeba mu vytvořit harmonické zázemí a stabilní rodinné prostředí. Nevidím jediný důvod, proč by takové prostředí měl umět lépe vytvořit heterosexuální pár než homosexuální. Česká republika by měla následovat demokraticky vyspělejší státy, kde je adopce těmto párům legislativně umožněna (Dánsko, Švédsko, Nizozemsko, Kanada aj.).

Předpokládané využití této práce je především pro zvýšení informovanosti jak široké společnosti, která si může utvořit souvislý a stručný náhled do problematiky homosexuality, a zároveň pro pedagogy a další odborníky pracující ve výchovně vzdělávacích institucích a mají možnost tyto informace předávat mladým lidem a tím vytvářet tolerantnější a chápající společnost. A to i přes úzce vymezený vzorek respondentů, který je zaměřen na oblast Vrchlabí. Výsledky z mého výzkumu vcelku věrně kopírují celorepublikové výzkumy týkající se téhož tématu.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Brzek, A., & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia Medica.
2. *Velká všeobecná encyklopedie Diderot.* (2000). Praha: Diderot.
3. Janošová, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti.* Praha: Univerzita Karlova v Praze.
4. Procházka, I. (2002). *Coming out - průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe.* Brno: STUD Brno, Gay iniciativa v ČR.
5. Kaňka, P. (leden 2000). *Abeceda homosexuality.* Česká Republika.
6. *Varianty | Aktuálně.* (nedatováno). Načteno z www.varianty.cz: <http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly/b06gayove/08.pdf>
7. Bohdan Pásek, h. (nedatováno). *004.CZ - Vývoj v dějinách.* Načteno z www.004.cz: <http://www.004.cz/vyvoj-v-dejinach>
8. *Historie Homosexuality :: Gay Entertainment.* (nedatováno). Načteno z gayentertainment.webnode.cz: <http://gayentertainment.webnode.cz/historie-homosexuality/>
9. Fanel, J. (2000). *Gay historie.* Dauphin.
10. www.webgarden.cz. (nedatováno). *Zvláštní duše.. - Historie homosexuality, I. část.* Načteno z unique-soul.webgarden.cz: <http://unique-soul.webgarden.cz/historie-homosexuality-1-cast>
11. *Gay4You - HOMOSEXUALITA - Homosexualita a novověk.* (nedatováno). Načteno z www.gay4you.estranky.cz: <http://www.gay4you.estranky.cz/clanky/homosexualita/homosexualita-a-novovek.html>
12. Spencer, C. (1995). *Dějiny homosexuality.* Bratislava, Slovensko.
13. Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality.* Věrovany: nakladatelství Jana Piszkiwicze.
14. Ondrisová, S., Šípošová, M., Jójárt, P., Červenková, I., & Bianchi, G. (2002). *Neviditelná menšina.* Bratislava: Nadácia občan a demokracia.

15. Brno, S. (nedatováno). *STUD Brno - sdružení gayů, leseb a přátel*. Načteno z www.stud.cz:
http://www.stud.cz/index.php?option=com_rokdownloads&view=file&task=download&id=47
16. Stehlíková, D., Procházka, I., & Hromada, J. (1995). *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice.
17. Prevence-info.cz: Prevence rizikového chování. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/typy-rizikoveho-chovani/gambling>
18. SPRSV: Homosexualita v očích české veřejnosti 2003. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2006011307>
19. Mep.zverina.cz: Slide 1 - 103-sexualni-chovani-v-cr-srovnani-vy-zkumu-z-let-1993-1998-2003-a-2008.pdf. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://mep.zverina.cz/files/103-sexualni-chovani-v-cr-srovnani-vy-zkumu-z-let-1993-1998-2003-a-2008.pdf>
20. 004.CZ: Názory veřejnosti. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://www.004.cz/nazory-verejnosti>
21. Prehravac.rozhlas.cz: Český rozhlas Radiožurnál (archiv - Host Radiožurnálu). [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2700261>
22. WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 159 p. ISBN 80-717-8558-X.
23. Cvvm.soc.cas.cz: Microsoft Word - ov50429.doc - 100477s_ov50429.pdf. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3207/f3/100477s_ov50429.pdf
24. Sociopress.cz: Registrované partnerství pro homosexuály je přijatelné, adopce dítěte ne. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z:

- <http://sociopress.cz/registrovane-partnerstvi-pro-homosexuality-je-prijatelne-adopce-ditete-ne/>
25. Cvvm.soc.cas.cz: Microsoft Word - ov51128.doc - 100533s_ov51128.pdf. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3261/f3/100533s_ov51128.pdf
26. Cvvm.soc.cas.cz: Microsoft Word -ov130604.pdf. [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7023/f3/ov130604.pdf
27. Helminiak, D. A. (2007). *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
28. Malinová, P. G. (2006). *PROBLEMATIKA HOMOSEXUÁLNÍCH VZTAHŮ*. Praha, Praha, Česká republika: Českobratrská církev evangelická v Praze.
29. *Bibleinfo.com | Homosexualita*. (nedatováno). Načteno z www.bibleinfo.cz: <http://www.bibleinfo.cz/topics/bi191.html>
30. Smith, F., Lagard. *Hnutí homosexuálů*. 1. vyd. Praha: 2004.
31. *Grano Salis - Homosexualita a katolická církev*. (nedatováno). Načteno z www.granosalis.cz: <http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=4606>
32. Beňová, K. (2007). *Analýza situace lesbické, gay bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR.
33. jiri.hromada@gay.iniciativa.cz, M. J. (nedatováno). *GAY.INICIATIVA.CZ*. Načteno z gay.iniciativa.cz: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=74>
34. Klaus, V. (2006). *Registrace partnerství: pokrok nebo nezodpovězené riziko?* Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku.

35. ČR, Ú. v. (2007). *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, Nábřeží Edvarda Beneše 4, 118 01 Praha 1.
36. Tomeš, P. (nedatováno). *Široká vědecko-odborná shoda na výchově dětí stejnopohlavními páry | Rodičovství - GL partnerství.cz*. Načteno z www.glpartnerství.cz: <http://www.glpartnerství.cz/rodicovství/siroka-vedecko-odborna-shoda-na-vychove-deti-stejnopohlavnimi-pary.html>
37. *Homosexuálové a adopce | magazín Psychologie.cz: [Rodina a děti: rodina, výchova, děti, homosexualita, adopce]*: [online]. [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/homosexualove-adopce/>
38. 004.CZ - *Kolik je homosexuálů a transsexuálů?* (nedatováno). Načteno z <http://www.004.cz/kolik-je-homosexualu-a-transsexualu>
39. 004.CZ - *Vývoj v dějinách*. (nedatováno). Načteno z <http://www.004.cz/vyvoj-v-dejinach>
40. SPRSV - *Otázka homosexuality na základní škol*. (nedatováno). Načteno z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2006010908>
41. *Průzkum: Homosexuálové vadí méně, tolerance v ČR se zvyšuje - Magazín - NaKluky.cz*. (nedatováno). Načteno z <http://www.nakluky.cz/magazin/item/1644-pruzkum-homosexualove-vadi-mene-tolerance-v-cr-se-zvysuje/>
42. GAY.INICIATIVA.CZ. (nedatováno). Načteno z <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php/index.php?page=clanek&id=74>
43. *Sociopress.cz » Registrované partnerství pro homosexuály je přijatelné, adopce dítěte ne*. (nedatováno). Načteno z <http://sociopress.cz/registrovane-partnerstvi-pro-homosexualy-je-prijatelne-adopce-ditete-ne/>
44. *Katolické Polsko možná schválí registrované partnerství - zprávy | Plzeň, Plzeňský kraj*. (nedatováno). Načteno z <http://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/?katolicke-polsko-mozna-schvali-registrovane-partnerstvi>

45. *Adopce dětí homosexuály: třetina Čechů je pro, odpůrců ubývá | Týden.cz.* (nedatováno). Načteno z http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/adopce-deti-homosexualy-tretina-cechu-je-pro-odpurcu-ubyva_272362.html
46. *Homosexuální páry mají zájem o vlastní děti.* (nedatováno). Načteno z <http://lemur.mu/univerzita/deni/1351-homosexualni-pary-maji-zajem-o-vlastni-deti>
47. *Fabiano Golgo: Svatba jako v Riu - Deník Referendum.* (nedatováno). Načteno z <http://denikreferendum.cz/clanek/10485-svatba-jako-v-riu>

7 KLÍČOVÁ SLOVA

Homosexualita

Homosexuální chování

Homofobie

Heteronormativita

Sexuální orientace

Coming out

Registrované partnerství

8 PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník respondentům

Příloha 1: **DOTAZNÍK**

Vážený respondente,

jmenuji se Iva Havlíčková a jsem studentka třetího ročníku oboru Speciální pedagogiky na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tímto Vás žádám o vyplnění anonymního dotazníku, jehož odpovědi budou použity pouze pro účely mé bakalářské práce. Dotazník obsahuje 13 otázek, odpovědi na ně prosím zaškrtněte.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Jaký je Vás věk?

- 18 - 30
- 31 – 64
- 64+

3. Jaká je Vaše sexuální orientace?

- Heterosexuální
- Homosexuální
- Bisexuální

4. Jaké je Vaše náboženské vyznání?

- Bez vyznání
- Křesťanství
- Jiná náboženství

5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Základní
 - Vyučen
 - Středoškolské zakončené maturitní zkouškou
 - Vyšší odborné
 - Vysokoškolské
6. Kde jste se nejvíce doslechl/a o tématu homosexuality?
- Přátelé
 - Škola
 - Zaměstnání
 - Média
7. Vadilo by Vám mít homosexuály mezi svými přáteli?
- Ano
 - Ne
8. Vadilo by Vám mít homosexuály v rodině?
- Ano
 - Ne
9. Myslíte si, že je homosexualita duševní porucha?
- Ano
 - Ne
10. Souhlasíte s uzákoněním registrovaného partnerství?
- Ano
 - Ne

11. Souhlasíte s tím, že by homosexuální páry měli možnost adoptovat dítě?

- Ano
- Ne

12. Vadilo by Vám, kdyby se ve Vaši blízkosti při návštěvě restaurace, kina či podobného zařízení začali líbat muži?

- Ano
- Ne

13. Navštívil/a byste někdy gay club?

- Ano
- Ne
- Už jsem ho navštívil/a

Děkuji za Váš čas, který jste věnoval/a vyplněním mého dotazníku.

S pozdravem Iva Havlíčková